Rok 10. Warszawa, dnia 15 grudnia 1934 r. Nr. 23

OSZCZĘDNOŚĆ

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWIE ORGANIZACJI OSZCZĘDNOŚCI W POLSCE

ORGAN ZWIĄZKU KOMUNALNYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI W WARSZAWIE

Komitet Redakcyjny: *Józef Rożkowski, Juljusz Zdanowski, Jarosław Żaboklicki.*
Redaktor — *Bolesław Obszyński.*

Prenumerata z przesyłką pocztową wynosi:

Rocznie	zł. 28.—
Półrocznie	„ 14.—
Kwartalnie	„ 7.—
Miesięcznie	„ 3.—
Cena Nr. pojedyńcz.	„ 1.40

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Warszawa, ul. Ś-to Krzyska 13.
Konto czekowe w P. K. O. Nr. 1520.

Nakład i wydawnictwo „Samorządowego Instytutu Wydawniczego" Sp. z ogr. odp. w Warszawie, ul. Ś-to Krzyska Nr. 13 — Telef. 5-92-63.

Rękopisów nadesłanych redakcja nie zwraca.
Przedruk dozwolony za podaniem źródła

Słów parę o propagandzie

Jak wiadomo, głównem zadaniem komunalnych kas oszczędności jest dążenie do gromadzenia rodzimych zasobów gotówkowych i przyczyniania się tą drogą do rozwoju naszego życia gospodarczego.

O ile chodzi o rozwój zmysłu oszczędnościowego, to przyznać należy, że w ostatnich latach pod tym względem wiele u nas zdziałano. Kultura oszczędności w Polsce, mimo kryzysu, poczyniła znaczne postępy. Propaganda oszczędności dociera do najszerszych warstw społeczeństwa, objeła szkoły, wieś, służbę domową i sfery robotnicze. Oszczędności ludowe stały się istotnie popularne.

Nie ulega wątpliwości, że w tej dziedzinie jest jeszcze bardzo wiele do zrobienia, niemniej jednak to, co do obecnej pory zostało zdziałane, stanowi bezspornie duży postęp, tem większy, jeżeli się przyjmie pod uwagę, że gdy w dniu 30.XI.1930 r. Polska posiadała oszczędności zł. 750.052.000, to pod koniec 1933 r. oszczędności te wzrosły do sumy zł. 1.042.465.000, czyli powiększyły się o sumę zł. 292.413.000. Same komunalne kasy oszczędności pod koniec 1933 r. posiadały wkładów na książeczkach oszczędnościowych zł. 537.493.000, a w końcu lipca r. b. 364 komunalnych kas oszczędności w Polsce posiada zgórą 1.300.000 wkładców i 557.941.000 zł. wkładów oszczędnościowych.

Oszczędności te bezspornie uważać należy za majątek społeczny i rodzimy kapitał narodowy. Kapitał ten w poszczególnych państwach jest twórcą ich materjalnej potęgi.

Poza stroną materjalną, przedstawiającą oszczędność jako czynnik dodatni, widzimy jeszcze ogromny jej wpływ na moralność ogólną. Zgóry to sobie powiedzieć możemy, przechodząc do określenia oszczędności ze strony społecznej, że im więcej naród liczyć będzie jednostek oszczędzających, tem mniej będzie miał złoczyńców, tem mniej będzie miał obywateli ponad miarę zadłużonych.

Zgromadzony przez Kasy kapitał, wypożyczany jest przez nie następnie na cele gospodarcze, przyczyniając się w znacznym stopniu do rozwoju naszego życia gospodarczego.

Jeżeli jednak, jak to już powyżej wzmiankowano, propaganda idei oszczędności daje nietylko dodatnie materjalne wyniki, ale także i moralne, to słusznem okaże się wymaganie od kredytobiorców obok odpowiedzialności materjalnej również maksimum gwarancji moralnej, aby świadomi byli tej wielkiej misji, jaką kapitał oszczędnościowy ma do odegrania i uważali jako najwyższy nakaz obowiązku wobec wspólnoty interesów, przejęcie się zasadą, że na kapitale rodzimym tylko wówczas oprzeć się możemy, jeżeli zaciągający pożyczki z tego kapitału, kapitał ten będą patryjotycznie i gospodarczo respektowali i honorowali.

Napozór zdawałoby się, że jeżeli pożyczkobiorca na zabezpieczenie udzielonej pożyczki daje zupełnie pewne zabezpieczenie hipoteczne, to strona moralna nie powinna w tym wypadku odgrywać dużej roli.

Takby się zdawało, ale tak nie jest. Bo i cóż z tego, że Kasa będzie posiadała zupełnie pewne zabezpieczenie pożyczki, jeżeli pożyczkobiorca nie będzie płacił Kasie ani kapitału, ani nawet odsetek, słowem, jeżeli nie będzie wobec Kasy moralnie ustosunkowany. W tym wypadku rezultat będzie ten, że kapitał przez Kasę wypożyczony będzie na dłuższy okres zamrożony, a pożyczkobiorca coraz więcej zadłużony przez narastanie odsetek i kosztów egzekucyjnych.

Państwo uczyniło wszystko, aby doli dłużnika, a w szczególności doli dłużnika - rolnika ulżyć. Poszczególne Kasy we własnym zakresie rozłożyły na długoletnie spłaty kredyty krótkoterminowe, poczyniły jaknajdalej idące ulgi nawet dla tych dłużników, których dekrety oddłużeniowe nie dotyczą. A jednak, w znacznej ilości wypadków dłużnicy nie

regulują minimalnych rat, nie płacą odsetek, mimo możności płacenia.

Jak widzimy z cyfr na początku podanych, propaganda idei oszczędności dała na ogół dodatnie wyniki, przeto wskazanemby było, aby organizacje społeczno - gospodarcze rozpoczęły propagandę, uświadamiającą szerokie rzesze kredytobiorców o korzyściach, jakie płyną dla naszego życia gospodarczego, a więc dla Państwa i społeczeństwa, a tem samem i dla poszczególnych jednostek, jeżeli kredytobiorcy mają opinję solidnych płatników. (Mamy tu na myśli potęgę wpływu opinji publicznej, która dla korzystających z kredytu ma znaczenie pierwszorzędnej wagi).

Z chwilą, gdy ostatnie ustawy o oddłużeniu rolnictwa stanowić będą wydarzenie dla wsi o wielkiej doniosłości, a zarazem etap, od którego winien się rozpocząć ożywiony ruch gospodarczy, w momencie, gdy następuje spłata długów na jak najdogodniejszych warunkach, organizacje społeczno - gospodarcze winny pouczać swoich stowarzyszonych, że ulgi te są ostateczne, to też zobowiązania na nowych ulgowych warunkach zawarte muszą być bezwarunkowo we właściwych terminach płacone, gdyż tego wymaga życie gospodarcze naszego kraju.

Zwalczając dotychczasową psychozę niepłacenia zaciągniętych zobowiązań, poruczając szerokie rzesze współobywateli, że wszystkie sfery społeczne bez względu na rodzaj zatrudnienia i stan majątkowy mają we wszystkich objawach życia, a więc i w stosunkach kredytowych, jedną podstawę moralną, jeden wspólny fundament, na którym całą swoją budową są oparte i że naruszenie fundamentu prędzej czy później grozi ruiną gmachowi, wymienione organizacje zdziałają tyle, a może i więcej, niż zdziałały instytucje oszczędnościowe, krzewiąc cnotę oszczędności, gdyż spowodują to, od czego przyszłe kształtowanie się naszego życia gospodarczego jest w wysokim stopniu uzależnione.

Organizacje, które podejmą się tego bardzo trudnego, ale zaszczytnego zadania, zapiszą się chlubną kartą w dziejach naszego gospodarczego życia.

J. S. Roziecki.

Zasady czytania bilansów*)

Rozwój kultury i przenikanie w życie zagadnień gospodarczych zmuszają do zaznajomienia się z pojęciem *bilansu.*

O bilansach czyta się w prasie, widzi się wielkie szpalty, poświęcone ogłoszeniom bilansów, pokazuje się nam przy każdej okazji bilanse kas oszczędności, banków, przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych, żąda się od nas analizy tych bilansów z okazji członkowstwa w spółdzielniach, uczestnictwa w komisjach rewizyjnych lub radach K. K. O., stowarzyszeń czy spółek, usprawiedliwia się bilansem niemożność zwrotu pożyczki, wypłaty odsetek lub dywidendy. Zagadnienie to stale popularyzuje się i rozszerza. To też *zrozumienie bilansu* i umiejętność *czytania bilansu* przekracza dziś granice wiedzy specjalnej, stając się elementem podstawowym wiadomości ogólnych.

Czytanie bilansu ma na celu poznanie przedsiębiorstwa, reprezentowanego przez bilans. Poznanie to następuje drogą odcyfrowania suchych liczb, odpowiedniego ich zestawienia i wzajemnego ustosunkowania.

Zależnie od celu, do którego dążymy ,zapomocą czytania bilansu ustala się w wszczególności: wypłacalność, solidność, gospodarność i rentowność, — czyli ogół stosunków majątkowych i finansowych, składających się na poznanie istoty i działalności przedsiębiorstwa lub gospodarstwa.

Nim przystąpimy do czytania bilansu, zapoznajmy się z jego pojęciem i budową.

Bilans jest to zestawienie majątku i zobowiązań przedsiębiorstwa. Bilans posiada zazwyczaj układ tabelaryczny, dwustronny, przyczem na jego lewej stronie wykazuje się majątek (stan czynny), na prawej — źródła tego majątku, kapitały własne i pożyczone (stan bierny). Bilans zestawia się na podstawie ksiąg i inwentarza. Mianowicie, do bilansu wstawia się rezultaty końcowe każdego rachunku, reprezentującego w księgach pewien dział majątku lub działalność przedsiębiorstwa, po skorygowaniu ich z inwentarzem, sporządzonym z natury.

Z bilansem łączy się zestawienie strat i zysków.

Jeśli więc majątek przedsiębiorstwa posiada wartość zł. 100.000, długi wynoszą zł. 60.000, osiągnięto zysków (brutto) zł. 30.000, a koszty utrzymania przedsiębiorstwa wyniosły zł. 20.000, wówczas czysty majątek czyli kapitał wyniesie zł. 30.000, czysty zysk zł. 10.000, a bilans i zestawienie strat i zysków przedstawiają się jak następuje:

Bilans.

Stan czynny (aktywa).		Stan bierny (pasywa).	
Majątek . . .	100.000.—	Kapitał . . .	30.000.—
		Długi	60.000.—
		Czysty zysk .	10.000.—
	100.000.—		100.000.—

Zestawienie strat i zysków.

Straty.		Zyski.	
Koszty . . .	20.000.—	Zysk (brutto) .	30.000.—
Czysty zysk .	10.000.—		
	30.000.—		30.000.—

1) Artykuł niniejszy stanowi fragment wykładu o bilansach, wygłoszonego na kursie dla pracowników K. K. O. w Warszawie w r. b. (R e d a k c j a).

Zdarzyć się może, że przedsiębiorstwo wykazało wynik ujemny (stratę), przyczem wynik ten ukształtował się w kwocie wyższej od kapitału, w tym przypadku otrzymuje się niedobór (deficyt), jako przeciwstawienie kapitału. Tak więc kapitał i deficyt stanowią w bilansach nadwyżkę, w pierwszym przypadku — majątku, w drugim — długów, i figurują jako różnice, równoważące (bilansujące) nierówne strony bilansu.

Obie strony bilansu składają się zwykle z szeregu elementów. Elementy te dla łatwiejszego odczytania należy zgrupować. W ten sposób *w aktywach* utworzą się dwie grupy majątkowe, z których jedna zawierać będzie wszystkie środki obrotowe przedsiębiorstwa, jako to: gotowiznę, weksle, papiery wartościowe, towary, wierzytelności u osób trzecich i in., a druga — majątek stały, przeznaczony do dłuższego użytkowania, a więc: urządzenia, maszyny, budynki i t. p.

Równolegle rozdziela się *pasywa:* na fundusze własne, zwane kapitałami i fundusze obce, powierzone przedsiębiorstwu, jak: wkłady, pożyczki wekslowe i na otwartych rachunkach i t. p.

Stosunek wzajemny tych grup w każdem przedsiębiorstwie jest różny i zależny od czynników wewnętrznych (strukturalnych) i zewnętrznych (konjunkturalnych). Głębsze różnice są naogół pochodzenia strukturalnego. Tak więc w przedsiębiorstwach *handlowych* majątek obrotowy, stanowiąc podstawę i istotę działalności tego rodzaju przedsiębiorstw, zwykle jest większy od majątku użytkowego, nie odgrywającego w handlu wybitniejszej roli. Rozdział kapitałów w przedsiębiorstwach handlowych wykazuje analogiczną nierównomierność, z przewagą na korzyść funduszów obcych, własne zaś fundusze stanowią nie tyle kapitał do działalności, ile raczej rezerwę.

W przedsiębiorstwach *wytwórczych* stosunek jest odwrotny.

Znaczne kapitały własne inwestowane są w kosztownych urządzeniach i narzędziach, niezbędnych do produkcji, natomiast kapitały obce i majątek obrotowy są stosunkowo mniejsze.

Omówione ustosunkowanie grup zilustrują rzeczywiste bilanse.

I. Tow. Budowy i Eksploatacji Dróg Żelaznych Dojazdowych, Sp. Akc. (r. 1929).

3%	Majątek obrotowy .	110.000.—[1])	Kapitały obce . . .	213.000.—[1])	6%
97%	„ użytkowy .	3.420.000.—	„ własne . .	3.144.000.—	89%
			Zysk do podziału . .	173.000.—[2])	5%
100%		3.530.000.—		3.530.000.—	100%

II. Warszawska Sp. Akc. Budowy Parowozów (r. 1929/30).

45%	Majątek obrotowy .	14.825.000	Kapitały własne . .	16.745.000	51%
55%	„ użytkowy .	18.193.000	„ obce . . .	14.557.000	44%
			Zysk do podziału . .	1.716.000	5%
100%		33.018.000		33.018.000	100%

III. Trzaska, Ewert i Michalski, Sp. Akc. (r. 1929).

92%	Majątek obrotowy . . .	531.000	Kapitały własne	137.000	24%
8%	„ użytkowy . . .	42.000	„ obce	436.000	76%
100%		573.000		573.000	100%

IV. Polski Bank Komercyjny, Sp. Akc. (r. 1932).

100%	Środki obrotowe . .	9.436.000	Kapitały własne . . .	2.702.000	28%
			„ obce	6.734.000	72%
100%		9.436.000		9.436.000	100%

1) Sumy zaokrąglone do tysięcy.
2) Zysk przed podziałem zalicza się do kapitałów własnych.

Pierwszy z przytoczonych bilansów wykazuje przewagę majątku użytkowego nad obrotowym (97% : 3%) oraz kapitałów własnych nad obcemi. Drugi posiada już pewną równowagę. Natomiast trzeci bilans stanowi jakby odwrotność pierwszego: majątek obrotowy góruje nad użytkowym (92 : 8), kapitały obce nad własnemi (76 : 24).

Czwarty bilans pod względem strukturalnym charakteryzuje instytucję kredytową, która wszystkie posiadane kapitały lokuje w środkach obrotowych.

W podanych bilansach, z wyjątkiem ostatniego, o ile chodzi o stosunek aktywów do pasywów, bądź ich części, majątek obrotowy odpowiada kapitałom obcym, a majątek użytkowy — kapitałom własnym.

Z porównania ze sobą tych składników otrzymuje się dane co do wypłacalności. *Wypłacalność* lub, jak inaczej nazywają, *zdolność płatnicza* przedsiębiorstwa, polega na posiadaniu przez nie dostatecznych środków, któreby wystarczyły na pokrycie zobowiązań.

Doszukując się współzależności między składnikami aktywów i pasywów, trzeba mieć na uwadze terminy płatności zobowiązań oraz, odpowiadającą im co do czasu, możność realizacji aktywów.

Sprawdzianem tej zgodności stron bilansu jest szybkość obrotu poszczególnych składników majątku i zobowiązań, wyrażona w spółczynnikach cyfrowych.

Przykład 1. Weksle trzymiesięczne mogą służyć na pokrycie conajmniej trzymiesięcznych akceptów. Spółczynniki obrotu tak jednych, jak i drugich są równe: 360 (dni roku) : 90 (czas płatności weksli i akceptów, wyrażony w dniach) = 4.

Przykład 2. Na pokrycie wierzycieli, figurujących w bilansie w kwocie zł. 200.000, mają służyć weksle w kwocie zł. 220.000.

Obrót na rachunku wierzycieli wyniósł w ciągu roku zł. 1.584.000, obrót na r-ku weksli — zł. 3.120.000.

Wymienione wyżej kwoty bilansowe stanowią pozostałości końcowe z ultimo roku, nie dają więc pojęcia o stałej wysokości portfelu weksli lub należności wierzycieli. Najbliższem rzeczywistości byłoby przeciętne saldo, otrzymane z podziału sald miesięcznych przez ich liczbę, w braku zaś tych sald uwzględnia się salda z dostępnych zazwyczaj bilansów — początkowego i końcowego, które w tym przypadku wynoszą: salda początkowe z bilansu otwarcia:

na r-ku wierzycieli zł. 240.000,—
„ „ weksli „ 300.000,—

salda końcowe, jak wyżej, a zatem salda przeciętne: na r-ku wierzycieli:

(240.000 + 200.000) : 2 = 220.000

na r-ku weksli:

(300.000 + 220.000) : 2 = 260.000

Zatem:

czas obrotu wierzycieli

(220 . 360) : 1.584.000 = 50 (dni);

spółczynnik obrotu wierzycieli: 360 : 50 = 7,2;

czas obrotu weksli:

(260.000 . 360) : 3.120.000 = 30 (dni);

spółczynnik obrotu weksli: 360 : 30 = 12.

Otrzymane w rezultacie dokonanych działan cyfry wykazują, że przeciętne saldo wierzycieli, powstałe z uwzględnienia sald bilansów otwarcia i zamknięcia, pozostało na rachunku w ciągu 50 dni, a zatem obrócono kapitałem w ciągu roku 7,2 razy, przeciętne zaś saldo weksli pozostawało na r-ku 30 dni, kapitał więc obrócił się 12-krotnie. Z porównania spółczynników obrotu: 7,2 i 12 wynika, że spółczynnik obrotu weksli jest korzystniejszy, czyli obrót weksli jest szybszy, a zatem mogą one służyć na pokrycie wierzycieli tak co do wysokości sumy, wykazanej w bilansie, jak i pod względem płynności.

Gdyby tymże wierzycielom przeciwstawić weksle, które obracają się powolniej, np. 4-krotnie, wówczas równowaga finansowa przedsiębiorstwa mogłaby ulec zachwianiu, jak to wykaże następująca tablica:

Weksle		Zobowiązania wobec wierzycieli	
Termin wpływu	Suma	Terminy płatności	Suma
90 dni	260.000	50 dni	220.000
		50 dni	220.000
90 dni	260.000	50 dni	220.000
		50 dni	220.000 i t. d.

Zachwianie równowagi nastąpiłoby w tym przypadku, gdyby na pokrycie zobowiązań, wymagalnych co 50 dni, nie zdołano zmobilizować odpowiednich kwot weksli, wpływających do kasy przedsiębiorstwa w wysokości około zł. 260.000 co dni 90.

Dla uratowania zakłóconej równowagi przedsiębiorstwo zmuszone byłoby w pewnych momentach do natychmiastowej realizacji innych aktywów, bądź korzystania z krótkich pożyczek, o ileby, oczywiście, wytworzone luki gotówkowe nie mogły być wyrównane z innych wpływów. Gdyby zaś wskazane środki zawiodły, groziłoby wówczas wstrzymanie zapłaty, — eksperyment bardzo groźny dla dalszego rozwoju przedsiębiorstwa i jego reputacji.

(Dok. nastąpi).

Prof. T. Kotowicz.

Przekaz w świetle Kodeksu Zobowiązań

Instytucja przekazu w obrocie K. K. O. kształtowała się dotychczas równolegle z rozwojem operacyj innych instytucyj finansowych na tle obowiązujących dotychczas prawodawstw, a szczególnie na tle bogatego w formy zwyczaju handlowego. Polski Kodeks Zobowiązań (cytowany w dalszym ciągu K. Z.), ogłoszony rozporządzeniem z 27 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 598), poświęca przekazowi tytuł XV, art. 613 — 620. Według K. Z. przekaz jest to umowa, mocą której jedna osoba *(przekazujący)* przekazuje drugiej osobie *(odbiorca przekazu)* świadczenie osoby trzeciej *(przekazany)*, upoważniając tem samem odbiorcę przekazu do przyjęcia, a przekazanego do spełnienia świadczenia na rachunek przekazującego (art. 613 K. Z.). Jest zatem przekaz swoistą formą upoważnienia, wystawionego przez wierzyciela przekazującego na imię odbiorcy przekazu, do odbioru od przekazanego, który jest dłużnikiem przekazującego, świadczenia, będącego przedmiotem zobowiązania między przekazującym a przekazanym.

Forma przekazu.

Zasadniczo K. Z. nie przewiduje specjalnych form dla przekazu. Jedynie art. 618 K. Z. stwarza ograniczenia dla przekazu na okaziciela, który musi być piśmienny, bowiem przekazany w tym wypadku może spełnić świadczenie na rachunek przekazującego tylko za zwrotem przekazu. W praktyce K. K. O. mieć będziemy do czynienia tylko z przekazem piśmiennym. Jakkolwiek K. Z. dopuszcza przekaz ustny, jest rzeczą wykluczoną, by mógł on być dopuszczony do obrotu K. K. O. Z piśmiennej formy przekazu w K. K. O. spotykać możemy przekaz na określoną osobę i przekaz na okaziciela.

Przekaz na określoną osobę powinien w swej treści zawierać dostateczne dane, pozwalające zidentyfikować osobę odbiorcy. A zatem K. K. O. nie powinna przyjmować przekazu na określoną osobę, która wymieniona jest tylko pierwszą literą imienia i nazwiskiem, jeśli w danej miejscowości znajduje się kilka osób o takiej samej pierwszej literze imienia przy identycznem nazwisku, albo też nie powinna honorować przekazu, w którym odbiorca jest oznaczony takim skrótem lub w taki sposób, który może budzić wątpliwości. Przekaz na określoną osobę może wymieniać kilku odbiorców. Jeśli w przekazie nie jest zaznaczone, że odebrać może całość i pokwitować jedna tylko z wymienionych osób alternatywnie (albo, albo) lub jeśli nie są one oznaczone, jako odbiorcy solidarni, należy żądać pokwitowania od wszystkich osób, na które opiewa przekaz.

Przekaz na okaziciela przewiduje art. 618 K. Z. Oczywiście należy tu stosować art. 226 K. Z., który zaznacza, że „jeżeli do wystawiania i puszczania w obieg dokumentów na okaziciela ustawa wymaga zezwolenia władzy, dokument, wystawiony bez zezwolenia właściwej władzy, jest nieważny". Takie ograniczenia stwarza prawo bankowe (art. 25), które wymaga na wystawianie asygnat na okaziciela zezwolenia Ministra Skarbu. A zatem, jakkolwiek K. Z. dopuszcza do obiegu prawnego przekaz na okaziciela, nie może on mieć w praktyce większego znaczenia. K. K. O. winny w deklaracjach do rachunków bieżących (czekowych, otwartego kredytu, loro i t. p.), czy innych form przyjmowania jakichkolwiek depozytów (czyto gotówkowych, czy w papierach wartościowych), wymagać od swoich klientów oświadczenia, że przekazy czy inne polecenia wypłat dokonywane być winny tylko na określoną osobę i że K. K. O. poleceń na okaziciela honorować nie będzie. Nie dotyczy to oczywiście czeków, które ze swej natury są już okazicielskiemi, a tylko przez dodanie klauzuli „na zlecenie", czy też przez wyraźne imeinne oznaczenie odbiorcy stają się dokumentami imiennemi lub na zlecenie. Skoro K. K. O. opatrzą umowy z klientami tego rodzaju oświadczeniem, w praktyce bardzo rzadko będą mieć do czynienia z przekazem okazicielskim. Z tych też względów w dalszym ciągu artykułu tylko z konieczności traktować będziemy ubocznie o przekazie na okaziciela.

Osoby, biorące udział w przekazie.

Dla zaistnienia przekazu konieczny jest współudział trzech osób. W praktyce K. K. O. będą to conajmniej dwie osoby, poza samą K. K. O. Osobami temi są: przekazujący, przekazany i odbiorca przekazu. Aby móc uskutecznić przekaz, między przekazującym a przekazanym musi istnieć tego rodzaju stosunek prawny, któryby upoważniał przekazującego do dysponowania świadczeniem u przekazanego, zaś przekazanego obowiązywał do wykonania świadczenia. W praktyce K. K. O. węzłem prawnym, łączącym klienta Kasy z samą Kasą, będzie albo wkład (depozyt) pieniężny, albo depozyt w papierach wartościowych, albo wreszcie umowa pożyczki w rachunku bieżącym (otwarty kredyt, loro, nostro). Oczywiście należność klienta do Kasy może powstawać z innych tytułów, wymieniamy jednak tylko typowe, posiadające znaczenie dla codziennego obrotu Kasy.

Przekazujący, klient K. K. O., może dysponować w formie przekazu tylko swoją należnością od Kasy. Jeśli ta należnością będzie wkład na rachunku bieżącym lub kredyt przyznany w rachunku bieżącym, dysponować musi w granicach umowy rachunku bieżącego (patrz „Oszczędność Nr. 13, artykuł „Operacje K. K. O. w świetle nowego K. H.); gdy natomiast będzie inny depozyt, czy to gotówkowy, czy w papierach wartościowych, przekazujący będzie mógł nim dysponować w granicach umowy, a gdy jej brak w granicach przepisów prawa zobowiązaniowego handlowego i cywilnego.

Przekazany, w naszym wypadku K. K. O., wykonuje przekaz na rachunek przekazującego. Przekazany ma następujące uprawnienia w stosunku do przekazującego: wykonać przekaz na jego rachunek, przyczem koszta obciążają przekazującego, o ile inaczej nie zastrzeżono; nie ma prawa i obowiązku badania stosunku prawnego między przekazującym, a odbiorcą przekazu, wystarcza stwierdzić, że prze-

kaz jest autentyczny, to jest pochodzi od przekazującego. W stosunku do odbiorcy przekazu przysługuje przekazanemu (K. K. O.) prawo: żądania wydania przekazu piśmiennego i żądania pokwitowania na koszt odbiorcy przekazu. Jeśli przekazujący żąda od przekazanego (K. K. O.) oryginalnego pokwitowania, należy w tym wypadku wziąć od odbiorcy przekazu pokwitowanie w dwu egzemplarzach, z oznaczeniem, że drugi egzemplarz jest duplikatem tego samego pokwitowania. Obowiązkami przekazanego (K. K. O.) są: przyjęcie przekazu, spełnienie świadczenia (zapłata), przyjęcie odwołania przekazu i żądanie zwrotu przekazu piśmiennego, którego odbiorcą jest okaziciel. W naszym wypadku K. K. O. winna żądać bezwzględnie wydania przekazu, nawet jeśli przekaz jest na określoną osobę. W razie częściowej wypłaty przekazu winna to zaznaczyć na samym przekazie i żądać pokwitowania oddzielnego. Ma to szczególne znaczenie przy listach kredytowych (akredytywach), które są formą przekazu tego rodzaju, że przekazujący poleca przekazanemu (K. K. O.) dokonywanie wypłat odbiorcy przekazu w granicach, jakie stwarza akredytywa. Oczywiście zwrot akredytywy następuje po całkowitem wypłaceniu sumy, na jaką ona opiewa. Jeśli wypłaca całkowitą sumę przekazu, powinna żądać od odbiorcy pokwitowania na samym przekazie.

Odbiorca przekazu ma prawo i obowiązek przedstawić przekaz do przyjęcia lub zapłaty. Skoro przekazany przyjmie przekaz, obowiązany jest do jego wypłaty do rąk odbiorcy i przysługują mu przeciw odbiorcy tylko zarzuty, wynikające z treści przekazu lub które mu służą osobiście przeciwko odbiorcy (art. 614 § 1) [1]. Drugim obowiązkiem odbiorcy przekazu jest zawiadomić niezwłocznie przekazującego, jeśli przekazany odmawia przyjęcia przekazu lub spełnienia świadczenia (wypłaty), albo też jeśli odbiorca nie chce lub nie może korzystać z przekazu (art. 616). K. Z. nie przewiduje żadnych sankcyj na wypadek braku zawiadomienia. Naszem zdaniem powoduje to tylko utratę prawa do regresu wobec przekazującego, ewentualnie wynagrodzenie szkody, jakaby stąd wynikała dla przekazującego lub osób trzecich. Jeżeli zapomocą przekazu ma być umorzony dług przekazującego względem odbiorcy, który przyjął przekaz, odbiorca obowiązany jest wezwać przekazanego do spełnienia świadczenia (art. 620 § 1).

Spełnienie świadczenia.

Przekaz ma za przedmiot spełnienie świadczenia przez przekazanego do rąk odbiorcy. Ze względu na termin, w jakim świadczenie ma być spełnione, rozróżniamy przekazy natychmiast płatne lub terminowe. W związku z tem będziemy rozróżniać jeszcze dodatkowo przekazy, ulegające przyjęciu i przyjęte przed wręczeniem odbiorcy.

[1] Są to tego rodzaju zarzuty, których osoba trzecia lub przeciwko osobie trzeciej nie można powoływać. A zatem skoro odbiorca przekazu zceduje przekaz osobie trzeciej, nie będzie przekazujący mógł podnieść przeciw nabywcy przekazu żadnego zarzutu, za wyjątkiem zarzutu świadomego, podstępnego działania na jego szkodę.

Przekaz natychmiast płatny może być albo doręczony odbiorcy przed przyjęciem, albo przyjęty przez przekazanego przed doręczeniem odbiorcy. Pierwszy wypadek jest formą przekazu pospolicie spotykaną w obrocie. Przekazujący daje odbiorcy przekazu upoważnienie (przekaz) do odbioru od przekazanego określonego świadczenia. Odbiorca przedstawia przekaz przekazanemu celem wykonania przezeń świadczenia (zapłaty). Świadczenie winno być wykonane natychmiast po przedstawieniu przekazu, na jego przyjęcie niema tu miejsca, gdyż następuje ono równocześnie z wypłatą. Drugi wypadek nastręcza poważne trudności. Przekazujący zwraca się do przekazanego, aby przekaz przyjął, po uskutecznieniu zaś przezeń przyjęcia, wręcza przekaz odbiorcy. W wypadku takim K. K. O., jako przekazany, musi spisać z rachunku lub conajmniej, zawinkulować t. j. zatrzymać na rachunku odpowiednią sumę, czy też zatrzymać depozyt, którym przekazujący do czasu wykonania przekazu nie będzie już dysponował, chyba, że w międzyczasie przekaz zwróci. Po przyjęciu przekazu K. K. O. jest obowiązana przekaz wypłacić. K. Z. nie przewiduje żadnej formy przyjęcia. Naszem zdaniem wystarczy adnotacja na przekazie: „przekaz przyjęty" i podpis K. K. O. lub też napis równoznaczny. Oczywiście przy takiej adnotacji musi być postawiona data.

Technika księgowania przekazów jest bardzo prosta. Z chwilą przyjęcia przekazu należy z rachunku przekazującego (albo też jego wpłatę) przenieść sumę przekazu na dobro rachunku „Przekazy na Kasę", otwartego po stronie biernej bilansu. Po wypłacie lub zwrocie przekazu sumę tę należy z tego rachunku spisać.

O ile K. K. O. wystawia przekaz na swego korespondenta, należy z chwilą wręczenia go odbiorcy odpowiednią sumę przeksięgować na rachunku „Nostro" na dobro korespondenta Kasy, obciążając konto odbiorcy przekazu, bądź przyjmując od niego wpłatę i t. p. O ile oczywiście, przekaz nie zostanie przez korespondenta załatwiony, przeprowadza się odpowiednie storna.

Przekaz terminowy powinien być przed wykonaniem świadczenia przyjęty. Przekaz terminowy może opiewać na określone świadczenie w określonym terminie, albo też na świadczenie perjodyczne. Jeśli przekaz terminowy na świadczenie perjodyczne odwołano, raty wypłacone przed odebraniem przez K. K. O. odwołania uważa się za dokonane na rachunek przekazującego, zaś po odbiorze odwołania K. K. O. nie ma prawa dokonywania żadnych wypłat. Jeśliby ich dokonała, czyni to na własne ryzyko, przekazujący bowiem nie ma obowiązku ich uznać.

Odwołanie przekazu może nastąpić w każdym czasie, dopóki przekazany przekazu nie przyjął lub nie spełnił świadczenia (art. 617 § 1). A zatem przekazu przyjętego przez K. K. O. odwołać nie można po wręczeniu go odbiorcy; z tego też powodu należy po przyjęciu przekazu przez K. K. O. spisać sumę przekazu z rachunku przekazującego. Przed wręczeniem przekazujący może w każdej chwili przekaz zniszczyć, zawiadamiając o tem K. K. O. i zwracając jej dokument przyjęcia. Przekaz uważa się za odwołany, jeżeli w czasie, w którym odwołanie jest

możliwe, ogłoszono upadłość przekazującego. Ponieważ w myśl art. 615 K. Z. prawa odbiorcy przeciwko przekazanemu, wynikające z przyjęcia przekazu, przedawniają się z upływem roku, można, zdaniem naszem, przekaz odwołać także po upływie tego okresu. Odwołanie przekazu wywiera skutek z chwilą, gdy doszło do przekazanego. W wypadku upadłości przekazującego, należy chwilę odbioru liczyć od dnia ogłoszenia upadłości w „Monitorze Polskim", jakkolwiek może być tu różnica zdań, licząca się z tem, że „Monitor Polski" bywa doręczany z opóźnieniem. Zdaniem mojem, w wypadkach spornych rozstrzygnąć będzie musiał Sąd, czy przekazany mógł, czy też nie miał możności dowiedzenia się o wyroku, ogłaszającym upadłość. W każdym jednak razie, wstecznej daty, od której wyrok sądowy liczy upadłość, nie należy tu brać pod uwagę, tembardziej, że w § 2 art. 617 K. Z. uznaje teorję odbioru przy odwołaniu przekazu. Specjalnemi okolicznościami, w jakich przekaz ma być wykonany, zajmują się art. 619 i 620 K. Z. „O ile przekazany jest już dłużnikiem przekazującego (K. K. O. nim będzie zawsze, jeśli przekazujący dysponuje w formie przekazu wkładem albo depozytem gotówkowym lub w papierach wartościowych) co do przekazanego świadczenia, jest obowiązany względem przekazującego do zadośćuczynienia przekazowi" (art. 619 K. Z.). Rzecz jasna, że skoro K. K. O. bezzasadnie odmówi wypłaty przekazu z rachunku bieżącego (czekowego, „loro" i t. p.) lub depozytowego (np. depozyt papierów wartościowych) swego wkładcy, jakkolwiek przekaz nie będzie budził żadnych wątpliwości co do wiarogodności, a wkładca będzie miał pokrycie, a zatem K. K. O. nie będzie mieć podstaw do odmowy wypłaty, w tym wypadku K. K. O. będzie odpowiadać za szkodę, jaka dla przekazującego wyniknie.

„Jeżeli zapomocą przekazu ma być umorzony dług przekazującego względem odbiorcy, który przyjął przekaz, odbiorca obowiązany jest wezwać przekazanego do spełnienia świadczenia. Umorzenie długu następuje dopiero przez spełnienie świadczenia (np. wypłatę przez K. K. O.), jeżeli nie umówiono się inaczej" (art. 620). Wypadku przewidzianego w powyższym artykule nie należy mieszać z poleceniem wkładcy zarachowania na pokrycie długu w Kasie wkładu na rachunku bieżącym. Jest to odrębne polecenie i za przekaz rozumiane być nie powinno, jakkolwiek go przypomina. Nie jest też przekazem pełnomocnictwo do podjęcia określonego świadczenia (sumy pieniężnej lub papierów wartościowych). Jakkolwiek bowiem przekaz łączy w sobie pierwiastki upoważnienia i polecenia wypłaty, stanowi on odrębną instytucję prawną, która wykształciwszy się w obrocie, przeszła ciekawą ewolucję prawną od sposobu odnowienia (nowacji) w Kodeksie Napoleona (1275 i 1276 K. N. — przekaz zupełny) — do samoistnego bytu w Kodeksie Zobowiązań.

Przekazy w walutach zagranicznych muszą być wypłacane zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 12 czerwca 1934 r. o wierzytelnościach w walutach zagranicznych (Dz. Ust. R. P. Nr. 59, poz. 509), jako prawa szczególnego, zawieszającego moc ustaw z niem sprzecznych. A zatem suma przekazu, wyrażona w walucie zagranicznej, może być świadczona pieniędzmi polskiemi, chyba że zapłata w pieniądzach zagranicznych była wyraźnie zastrzeżona. Oczywiście ma to miejsce przy płatności przekazu zagranicą, gdy bowiem przekaz jest płatny na obszarze Państwa Polskiego, zastrzeżenie waluty uważa się za nieistniejące (art. 1 rozp. o wierzytelnościach w walutach zagranicznych).

Jeśli przekazany był w zwłoce z wypłatą przekazu, należą się od niego odsetki prawne (10%), o ile oczywiście zwłoka wynikła z jego winy. Odsetki za zwłokę liczyć się będą od dnia skargi sądowej lub urzędowego wezwania do zapłaty (notarjalnego). Co się tyczy przekazów w walutach obcych, przy zwłoce służyć będzie nadto odbiorcy prawo wyboru zapłaty według kursu wypłaty lub wymagalności (art. 2 § 2 rozporządzenia o wierzytelnościach w walutach zagranicznych).

Stanisław Sakłak.

K. K. O. a pośrednictwo w obrocie ziemią

(Głos do dyskusji).

W Nr. 16 dwutygodnika „Oszczędność" ukazał się artykuł, podpisany przez p. F. Wilskiego w sprawie objęcia pośrednictwa w handlu nieruchomościami przez komunalne kasy oszczędności.

Projekt ten porusza zagadnienie doniosłej wagi, i jako taki zasługuje na głębsze zainteresowanie się, ew. poparcie i zrealizowanie, jeżeli nie w proponowanym przez autora rozmiarze, to przynajmniej tytułem próby, na terenie działalności zasobniejszych komunalnych kas oszczędności.

Należałoby bowiem się zastanowić nad obecnym stanem rzeczy. Pośrednictwo w obrocie ziemią, domami, placami i t. p. w tej formie, w jakiej uprawiane jest obecnie przez cały szereg ludzi, często najmniej do tego powołanych, jest zjawiskiem stanowczo ujemnem. Wynika to z faktu, że zarówno ludzie, trudniący się tem pośrednictwem, jak i sposób wykonywania przez nich tej pracy, stoją najczęściej w rażącej sprzeczności z pojęciem pożytku społecznego i jakiejkolwiek celowości. Nawet t. zw. „biura komisowe", specjalnie sprawom pośrednictwa oddane i do tych czynności „przystosowane" i „kaucjonowane" — nie mogą odegrać żadnej poważniejszej roli, ponieważ w większości wypadków kierownikami ich są dyletanci. Biura te zorganizowane są naogół nieumiejętnie, a ich kierownicy, nie rozumiejąc swych zadań, nie mogą odpowiednio zaspo-

koić wymagań swej klienteli. Na porządku dziennym zdarzają się przecież perypetje i nieprzewidziane kolizje, związane z nabyciem, czy też sprzedażą jakiejkolwiek nieruchomości. Zarówno sprzedawca jak i nabywca zawdzięczają niejednokrotnie stratę czasu pieniędzy i niewłaściwe wskazówki tylko temu nieudolnemu pośrednictwu.

Nie mając wyboru, społeczeństwo jest jednak zmuszone tolerować ten stan rzeczy i korzystać z wątpliwej wartości usług „prywatnych pośredników“, ponieważ, jak to słusznie twierdzi wnioskodawca, pośrednictwo w tej dziedzinie jest nieuniknione, a na zorganizowanie placówki, którąby ten odcinek pracy potraktowała właściwie, sumiennie po obywatelsku i którąby odpowiadała istotnym potrzebom — dotychczas nikt się nie zdobył.

Z powyższych więc względów i przesłanek możnaby podzielić pogląd autora, iż niektóre, przynajmniej narazie, komunalne kasy oszczędności, zorganizowane i prowadzone przez ludzi o odpowiednich kwalifikacjach fachowych, mogłyby podjąć akcję uzdrowienia poruszonego problemu pośrednictwa w tranzakcjach hipotecznych. Akcja taka, należałoby oczekiwać, spotkałaby się niewątpliwie z uznaniem i poparciem całego społeczeństwa, zwłaszcza, iż osiągane za swą pracę uczciwe zyski — instytucje te przeznaczałyby na cele użyteczności publicznej.

Obserwator.

Ze Związku Związków K. K. O.

POSIEDZENIE RADY ZWIĄZKU ZWIĄZKÓW K. K. O.

W sobotę dnia 1 grudnia b. r. odbyło się w lokalu Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie pod przewodnictwem p. Prezesa J. Zdanowskiego posiedzenie Rady Związku Związków K. K. O. W zebraniu wzięli udział przedstawiciele 4-ch Związków Okręgowych K. K. O., obu Banków Komunalnych oraz Związku Powiatów R. P. i Związku Miast Polskich.

Obrady poświęcone były m. i. następującym sprawom:

1. *Instrukcja rachunkowa dla K. K. O.* W związku z opracowanemi już dawniej jednolitemi schematami bilansów K. K. O., opracowano projekt instrukcji sporządzania bilansów przez Kasy. Rada Związku Związków K. K. O. projekt ten z drobnemi zmianami zaakceptowała i poszczególne Związki K. K. O. prześlą go Ministerstwu Skarbu, jako część ogólnej instrukcji w sprawie prowadzenia księgowości, celem zatwierdzenia. Ponieważ zarówno wzory bilansów, jak i projekt instrukcji, zostały już w zasadzie uzgodnione z Ministerstwem Skarbu, sprawa ich zatwierdzenia i wprowadzenia w życie jest kwestją najbliższego czasu.

2. *Stosowanie nowego prawa o K. K. O.* Wydane w końcu października Rozporządzenie Prezydenta R. P. o K. K. O. (Dz. U. Nr. 95, poz. 860) wprowadziło wiele zmian w dotychczasowej organizacji tych instytucyj. Wobec tego, że rozporządzenia wykonawcze są dopiero w toku przygotowania, nasunęła się pilna potrzeba wydania Kasom wyjaśnień, podających wykładnię szeregu artykułów nowego prawa. W tym celu opracowano projekt okólnika do K. K. O., który został przez Radę Związku Związków zaaprobowany. Okólnik ten, uzgodniony z Ministerstwem Skarbu, stwierdza między innemi, że w myśl nowego prawa, przewodnictwo w Radach K. K. O. przechodzi z urzędu w ręce przewodniczących organów wykonawczych samorządów (a więc starostów, względnie burmistrzów i prezydentów w miastach).

3. *Wykonywanie nadzoru nad K. K. O.* Ministerstwo Skarbu wyda do podwładnych mu organów okólnik wyjaśniający, że wykonywanie nadzoru nad K. K. O. zastrzega Ministerstwo wyłącznie kompetencji Centrali, z wyłączeniem Izb i Urzędów Skarbowych. Sprawę dokonywania rewizyj w Kasach i wydawania zarządzeń porewizyjnych przekazuje Ministerstwo czterem Związkom Okręgowym K. K. O. Celem ułatwienia bezpośredniej współpracy Ministerstwa Skarbu ze Związkami Kas w sprawie nadzoru nad K. K. O., powołano do życia specjalną komisję, składającą się z prezesów 4-ch Związków Okręgowych i Prezesa Związku Związków K. K. O. Członkowie komisji uprawnieni są do wyznaczania za siebie zastępców dla poszczególnych posiedzeń lub spraw.

4. *Inkaso i obrót rozrachunkowy między K. K. O.* Sprawa ta wywołała szczegółową dyskusję, w wyniku której ożywienie wzajemnych obrotów czekowych i żyrowych między Kasami uznano za sprawę bardzo ważną i postanowiono przeanalizować ją narazie w poszczególnych Związkach Kas oraz zastanowić się w pierwszym rzędzie nad związaną z tem sprawą zabezpieczenia tych obrotów oraz nad rozszerzeniem zasięgu działalności.

5. *Międzynarodowy Kongres Oszczędnościowy.* Wreszcie rozważono sprawę udziału delegacji Kas polskich w Międzynarodowym Kongresie Oszczędnościowym, który się odbędzie na wiosnę 1935 r. w Paryżu. Ze strony K. K. O. zgłoszone zostały dwa koreferaty na Kongres: „Kryzys a Komunalne Kasy Oszczędności“ i „Szkolne Kasy Oszczędności“. Postanowiono, że Związki przeprowadzą odpowiednią propagandę na swoim terenie i do 20 lutego roku przyszłego zgłoszą listy osób, pragnących wziąć udział w Kongresie.

Komunikaty Związku Komunalnych Kas Oszczędności w Warszawie

ZWOŁANIE ZEBRANIA RADY ZWIĄZKU.

Zarząd Związku Komunalnych Kas Oszczędności w Warszawie ma zaszczyt prosić uprzejmie P. T. Członków Rady Związku o niezawodne przybycie na *zebranie Rady Związku,* mające się odbyć dnia 29 grudnia 1934 r. o godz. 11-ej w siedzibie Związku w gmachu Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie, pl. Napoleona 7.

Porządek dzienny:

1) Sprawozdanie Zarządu,

2) Zatwierdzenie rachunków i sprawozdań za r. 1933, budżetu, oraz składek członkowskich na r. 1934 (patrz „Oszczędność“ Nr. 14 z r. 1934), tudzież upoważnienie Zarządu do zaciągania pożyczek na potrzeby Związku,

3) Wybór Prezesa Związku, Zarządu i Komisji Rewizyjnej,

4) Rozpatrzenie wniosków, złożonych Zarządowi Związku, conajmniej przez dwóch członków Związku, lub przez dwóch członków Rady, najpóźniej do dnia 22 grudnia 1934 r. (patrz § 17 statutu Związku — „Oszczędność“ Nr. 9 z r. 1934).

Warszawa, dn. 14 grudnia 1934 r.

Za Zarząd Związku:

M. Szczepkowski, Prezes.
J. Rożkowski, Dyrektor.

1 załącznik.
(Sprawozdanie za r. 1933).

UWAGA: Powyższe zaproszenie przesłał Zarząd Związku listem poleconym do członków Rady (jako okólnik Nr. 33) w dn. 14 grudnia r. b.

NOWE PRAWO O K. K. O.

Celem wyjaśnienia szeregu spraw związanych ze stosowaniem nowego prawa o K. K. O., Związek rozesłał w dniu 5 grudnia do zrzeszonych Kas okólnik Nr. 30 treści następującej:

„W Dz. Ust. R. P. z dnia 29 października 1934 r. Nr. 95 pod poz. 860 ogłoszone zostało Rozp. Prez. R. P. z dnia 24 października 1934 r. o komunalnych kasach oszczędności.

Zanim będą wydane rozporządzenia wykonawcze do tegoż Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, podajemy poniżej, po porozumieniu z Władzą Nadzorczą (art. 71 ust. (1)), wykładnie, dotyczące spraw najpilniejszych dla K. K. O., a odnoszących się do art. 2, 8, 9, 10, 13 i 31.

Do art. 2 ust. (2), art. 6, art. 20 ust. (2).

Do czasu ukazania się przepisów wykonawczych, żadnych czynności w związku z rejestrem handlowym przedsiębrać nie należy.

Do art. 8 ust. (1).

Do czasu zmiany statutu istnieje i Zarząd i Dyrektor (Dyrektorzy) Kasy.

Do art. 9.

Do czasu wejścia w życie nowego statutu K. K. O. ilość członków Rady Kasy, jak i okres ich urzędowania — pozostaje bez zmian z tą tylko różnicą, że o ile skończy się kadencja którego bądź członka Rady Kasy lub też członek Rady ustąpi w drodze losowania, albo w wyniku postanowień art. 13 — należy, aż do osiągnięcia przepisanej połowy członków Rady Kasy z pośród osób, w skład organów ustrojowych związku założycielskiego (poręczającego) nie wchodzących, nowych członków Rady Kasy z poza tych organów ustrojowych wybierać.

Przewodniczący organu wykonawczego związku założycielskiego (poręczającego) lub jego urzędowy zastępca winien wejść z urzędu, jako przewodniczący Rady Kasy. Dotychczasowy Przewodniczący Rady Kasy, który w ten sposób ustąpi, o ile kadencja jego, jako członka Rady nie upłynęła, pozostaje nadal członkiem Rady Kasy.

Do art. 10.

Ilość członków Zarządu pozostaje bez zmian do czasu dostosowania statutu do nowych przepisów prawnych.

Dyrektorzy K. K. O., pełniący swe obowiązki w dniu ogłoszenia Rozporządzenia, zatwierdzeniu przewidzianemu art. 10 ust. (2) nie podlegają, o ile są Naczelnikami Zarządu. O ile obecny Dyrektor K. K. O. względnie Dyrektorzy i jego zastępca (w mniejszych K. K. O. jest nim zazwyczaj buchalter), względnie zastępcy nie są członkami Zarządu, winni wejść oni w skład członków Zarządu, na miejsce członków Zarządu, ustępujących, czy to skutkiem upływu terminu na który zostali powołani, czy skutkiem ustąpienia w drodze losowania, czy też w wyniku postanowień art. 13 nowego Rozp. Prez. o K. K. O.

O ile obecny Dyrektor Kasy (w niektórych Kasach zwany naczelnym Dyrektorem) nie jest Naczelnikiem Zarządu, zwanym w myśl nowej ustawy Dyrektorem zarządzającym, to w razie powołania go na stanowisko Dyrektora zarządzającego (Naczelnika Zarządu) podlega on, narówni z osobami powołanemi na to stanowisko z poza grona członków Dyrekcji Kasy — zatwierdzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych.

Do czasu wydania przepisów wykonawczych do nowego prawa o K. K. O., *wnioski o zatwierdzenie nowo-powołanych przez Radę Kasy Dyrektorów zarządzających (Naczelników Zarządów) K. K. O. należy kierować do Min. Skarbu obowiązkowo za pośrednictwem naszego Związku.* Zwracamy przytem uwagę, że do czasu wydania przepisów szczegółowych o kwalifikacjach Dyrektora zarządzającego (Naczelnika Zarządu) i jego zastępcy — obowiązują przepisy zawarte w § 3 przepisów służbowych dla pracowników K. K. O. (patrz Podręcznik dla K. K. O. I. S. Rozieckiego), które to przepisy zostały zalecone do użytku K. K. O. przez Min. Spraw Wewnętrz-

nych okólnikiem z dnia 26 listopada 1931 r. Nr. S. G. 1381/4 (patrz „Oszczędność“ Nr. 23 z r. 1931).

Przy tej sposobności, nawiązując do postanowień ust. 1 art. 10 nowego Rozporządzenia Prezydenta o K. K. O., Związek przypomina obowiązującą K. K. O. uchwałe Rady Zwiazku Związków K. K. O., jak i uchwałę Zarządu n/Związku („Oszczędność“ Nr. 24 z 1931 r. str. 330), zgodnie z którą organa K. K. O., pragnące obsadzić kierownicze stanowisko w swej Kasie, obowiązane są wszystkie zebrane przez siebie oferty w wyniku rozpisanego na to stanowisko konkursu — przesłać do n/Związku, celem wydania przezeń opinji co do kwalifikacji poszczególnych kandydatów.

Do art. 13.

Należy zbadać, czy który bądź z członków organów K. K. O. (Rady, Zarządu i Komisji Rewizyjnej) nie podpada pod postanowienia ust. 1 art. 13, zaś członkowie Dyrekcji (Zarządu) pod ust. 2 tegoż art. i wreszcie członkowie organów i pracownicy — postanowieniom ust. 3. Jeśli tak, to należy spowodować ich ustąpienie, względnie podporządkowanie się wymienionym przepisom.

Nowopowołany Dyrektor zarzadzający (Naczelnik Zarządu) może objąć urzędowanie dopiero z chwilą zatwierdzenia powołania go na to stanowisko przez Ministra Skarbu.

Do art. 31.

Postanowienie ust. 1 obowiązuje już obecnie, ustępu 2 — po odpowiedniem ogłoszeniu Ministra Skarbu, ustep 3 nie dotyczy w tej chwili wydanych książeczek do czasu wydania rozporządzenia wykonawczego, a tylko zakazuje wystawiania nowych książeczek.

Powołując się na przepisy art. 79 ust. 1, art. 83 ust. 2 i 3 oraz na art. 93, Związek prosi o ścisłe zastosowanie się do uwag i wskazań zawartych w niniejszym okólniku.

Zwracamy zarazem w szczególności uwagę na obowiązujące od dnia wydania Rozporządzenia wymienionego na wstępie, artykuły: 14 ust. 2, 15, 16, 17, 26, 37. 38, 39, 40, 41, 42, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 74, 79, 86 i 92. Osoby należące do organów K. K. O. winny się z niemi dokładnie zapoznać. W tym celu przedewszystkiem zamieściliśmy w „Oszczędności“ Nr. 21 z dn. 15 listopada 1934 r. pełny tekst nowego Rozporządzenia Prez. Rz. o K. K. O.“.

ZASADY I NORMY PRZY UDZIELANIU POŻYCZEK I KREDYTÓW.

W dniu 13 grudnia r. b. okólnikiem Nr. 31 podał n/Związek zrzeszonym Kasom do wiadomości i ścisłego przestrzegania pełną treść *reskryptu Pana Ministra Skarbu z dn. 10 grudnia r. b. Nr. D. II. 23788/4/34* — zaznaczając zarazem, że poprzednie zalecenia w tej mierze, w szczególności zalecenie Rady Związku Związków K. K. O. (zamieszczone w Nr. 2 „Oszczędności“ z 1931 r.), określające maksymalne granice dla indywidualnego kredytu, uważać należy za nieaktualne.

Treść reskryptu brzmi, jak następuje:

„Na podstawie art. 79 pkt. 1 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o Komunalnych Kasach Oszczedności z dnia 24-go października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 95, poz. 860) zalecam, aby Związek do czasu wydania w tym względzie szczegółowego rozporządzenia przestrzegał stosowania przez Komunalne Kasy Oszczędności, znajdujące się na terenie działania Związku, następujących norm i zasad przy udzielaniu pożyczek i kredytów:

1) Najwyższa suma pożyczek i kredytów, udzielona przez Komunalną Kasę Oszczędności z funduszów własnych jednej osobie fizycznej lub prawnej, nie może przekraczać 1% stanu wkładów oszczednościowych, nie wliczając do nich wkładów na książeczki oszczędnościowe instytucyj finansowych i ubezpieczeniowych, a wykazanych w bilansie tej Kasy na ostatni dzień miesiąca, poprzedzającego udzielenie pożyczki i kredytu.

Postanowienie powyższe obowiązuje Komunalne Kosy Oszczędności po upływie 10 dni od daty niniejszego pisma i nie dotyczy pożyczek i kredytów, udzielonych przez Komunalną Kasę Oszczędności innej Komunalnej Kasie Oszczędności.

Wskazanem jest, aby pożyczki i kredyty, udzielone jednej osobie fizycznej lub prawnej przez Komunalna Kasę Oszczędności, posiadającą wkłady powyżej 10.000.000.— (dziesięć miljonów) złotych, nie przekraczały sumy 100.000.— (sto tysięcy) złotych.

2) Udzielenie pożyczek i kredytów przez Komunalna Kasę Oszczędności własnemu Związkowi założycielskiemu (poręczającemu), jego przedsiębiorstwom i zakładom komunalnym względnie innym zwiazkom samorządowym, o ile nie przekroczą 10% ogólnej sumy wkładów oszczędnościowych, wykazanej w bilansie tej Kasy na ostatni dzień miesiąca, poprzedzającego udzielenie pożyczki i kredytu, wymaga zgody właściwego Wojewody, w granicach zaś od 10% do 20% ogólnej sumy wkładów oszczednościowych, wykazanej w bilansie tej Kasy na ostatni dzień miesiąca, poprzedzajacego udzielenie pożyczki i kredytu, wymaga zgody Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i zezwolenia Ministerstwa Skarbu.

Postanowienie wymienione w punkcie 2-im obowiązuje Komunalne Kasy Oszczędności po upływie 10 dni od daty niniejszego pisma i nie dotyczy udzielonych przez Kasy pożyczek i kredytów do tego terminu“.

NADANIE ZWIĄZKOWI PRAWA WYDAWANIA OBOWIĄZUJĄCYCH POLECEŃ I INSTRUKCYJ POREWIZYJNYCH.

Tymże okólnikiem Nr. 31 n/Związek podał do wiadomości zrzeszonych Kas, że zgodnie z reskryptem z dn. 10 grudnia r. b. Nr. D. II.23787/4/34, Pan Minister Skarbu na podstawie art. 79 pkt. 1 Rozporządzenia Prezydenta R. P. o komunalnych kasach oszczędności z 24.X.1934 r. upoważnił Związek K. K. O. w Warszawie do wydawania poleceń i instrukcyj porewizyjnych, *obowiązujących* należące do Związku komunalne kasy oszczędności.

KSIĘGA PAMIĄTKOWA KONGRESU SŁOWIAŃSKICH K. K. O.

W dniu 13 grudnia b. r. n/Związek zwrócił się do zrzeszonych Kas z okólnikiem następującym:

„Z upoważnienia i na polecenie Związku Związków K. K. O. w Warszawie, Komunalna Kasa Oszczędności pow. Krakowskiego zajęła się za pośrednictwem firmy księgarskiej „S. A. Krzyżanowski" rozesłaniem do wszystkich K. K. O. po jednym egzemplarzu Księgi Pamiątkowej I Kongresu Słowiańskich K. K. O., który odbył się w Krakowie we wrześniu roku ub. Cena pojedyńczego egzemplarza wraz z kosztami przesyłki wynosi za zaliczeniem pocztowem zł. 6,20.

Książka ta, ozdobnie wydana, zawierająca dokładne sprawozdanie z przebiegu obrad wraz z pełną treścią wygłoszonych referatów, urozmaicona licznemi fotografjami, stanowić będzie dla Kas nader miłą pamiątkę, to też nie wątpimy, że wszystkie Kasy zakupią ją przynajmniej po jednym egzemplarzu".

Kronika ustawodawcza i sądowa

WAŻNIEJSZE USTAWY I ROZPORZĄDZENIA

ogłoszone w Dzienniku Ustaw w miesiącu listopadzie 1934 r.

Dz. Ust. Nr. 100,

poz. 907. Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 31 października 1934 r. o opłatach za czynności urzędowe, dokonywane na podstawie ustawy elektrycznej;

poz. 908. Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 2 listopada 1934 r. w sprawie kontroli cen węgla.

Dz. Ust. Nr. 101,

poz. 918. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 3 listopada 1934 r. w sprawie regulaminu wyborczego do wydziałów powiatowych.

Dz. Ust. Nr. 102,

poz. 919. Konwencja międzynarodowa o zwalczaniu fałszowania pieniędzy, podpisana w Genewie dnia 20 kwietnia 1929 r. wraz z protokółem oraz protokół fakultatywny, podpisany tegoż dnia w Genewie;

poz. 920. Oświadczenie rządowe z dnia 30 września 1934 r. w sprawie złożenia przez Polskę i inne państwa dokumentów ratyfikacyjnych oraz zgłoszenia przez kilka państw przystąpień do powyższej konwencji międzynarodowej.

Dz. Ust. Nr. 104,

poz. 925. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1934 r. o uznaniu stowarzyszenia „T-wo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych" za stowarzyszenie wyższej użyteczności.;

poz. 932. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 16 listopada 1934 r. w sprawie znaczków stemplowych.

Nowe dekrety oddłużeniowe.

Nr. 94 Dziennika Ustaw R. P. z dn. 28 października r. b. przynosi cztery nowe dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej (wszystkie z dn. 24 października 1934 r.) w sprawie uporządkowania długów rolniczych. Są to dekrety:

a) o ulgach w spłacie długów posiadaczy gospodarstw wiejskich oraz rolniczych przedsiębiorstw i instytucyj w bankach państwowych (poz. 839),

b) w sprawie zmiany ustawy z dnia 24 marca 1933 r. o ułatwieniach dla instytucyj kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych (poz. 840),

c) o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych (poz. 841),

d) o obniżeniu zadłużenia gospodarstw rolnych z tytułu należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej (poz. 842).

Dekrety powyżej wyszczególnione postaramy się omówić pokrótce, uwypuklając specjalnie te momenty, które mogą dotyczyć komunalnych kas oszczędności.

I.

Podstawowe normy oddłużeniowe mieszczą się w rozporządzeniu **o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych** to też od przepisów tegoż rozporządzenia rozpoczniemy omówienie wyliczonych powyżej dekretów.

Przepisy ogólne.

Rozporządzenie cytowane, jak sam jego tytuł wskazuje, zmierza do uporządkowania długów rolniczych. Za dług rolniczy uważa się każdy dług posiadacza (właściciela, dzierżawcy lub użytkownika) gospodarstwa rolnego (rolnego, leśnego, ogrodowego, pszczelnego i rybnego), pozostający w związku z nabyciem lub prowadzeniem danego gospodarstwa. Ustawą objęte są nie tylko długi bezpośrednie, lecz i pośrednie z tytułu indosu lub poręczenia, przyczem, jeśli głównym zobowiązanym jest posiadacz gospodarstwa rolnego, przewidziane w rozporządzeniu ulgi w zakresie oprocentowania i terminów spłat stosują się również do innych współzobowiązanych, choćby nie byli rolnikami. Domniemywa się, że każdy dług posiadacza rolnego jest długiem rolniczym; ciężar dowodu przeciwnego spoczywa na wierzycielu.

Rozporządzenie dzieli wszystkie gospodarstwa rolne na trzy grupy: grupę A, obejmującą gospodarstwa zasadniczo do 50 ha obszaru, grupę B, do której zalicza gospodarstwa nie przekraczające 500 ha, oraz grupę C, obejmującą pozostałe gospodarstwa. Atoli ministrowie: Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych mogą w drodze rozporządzeń podwyższyć górne granice przewidziane dla pierwszych dwóch kategorji gospodarstw, bądź dla poszczególnych okręgów gospodarczych, bądź w poszczególnych wypadkach, gospodarczo usprawiedliwionych. Określając wielkość gospodarstwa, należy uwzględnić łączny obszar wszystkich jednostek gospodarczych, będących w posiadaniu jednej osoby.

Przewidziane w omawianem rozporządzeniu ulgi nie dotyczą długów powstałych po dniu 1 lipca 1932 r. Nie dotyczą one również długów wobec Skarbu Państwa (zarówno prywatnych, jak i publicznych), związków samorządu terytorjalnego, instytucyj ubezpieczeń społecznych, oraz długów zaciągniętych w instytucjach kredytu zorganizowanego, a w ich liczbie i w **komunalnych kasach oszczędności.** Jeśli chodzi o spółdzielnie kredytowe, to nie podlegają przepisom rozporządzenia tylko spółdzielnie, należące do związków rewizyjnych, których listę ma ustalić Minister Skarbu. Od reguły, że rozporządzenie omawiane nie dotyczy rynku zorganizowanego, przewiduje się szereg wyjątków, o których niżej pomówimy.

Orzekanie, czy dług jest rolniczy, do jakiej grupy zalicza się gospodarstwo wiejskie, kiedy dług powstał, oraz kto pobrał walutę, należy do urzędu rozjemczego.

Przepisy rozporządzenia odnoszą się również do długów prawnie już zasądzonych. Żadne postanowienia umów, lub innych tytułów (choćby tym tytułem był nawet wyrok sądowy lub orzeczenie urzędu rozjemczego) nie stoją na przeszkodzie stosowania jego przepisów.

Zapłata długów rolniczych papierami wartościowemi.

Przewiduje się możność **w ciągu lat trzech** od daty wejścia w życie omawianego rozporządzenia zapłaty długu papierami wartościowemi, które będzie oznaczał Minister

Skarbu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych w drodze rozporządzeń. Rozporządzenia te będą określały również kurs (nie koniecznie giełdowy) po którym wierzyciele będą obowiązani papiery te przyjmować (kurs przymusowy). Papierami wartościowemi można zapłacić tylko dług przewyższający kwotę zł. 500.—. Zapłacić można nie tylko kapitał długu, lecz i wszystkie należności uboczne (odsetki, prowizje, koszty i t. p.) należne za czas do dnia 1 listopada r. b. Można nimi zapłacić nie tylko dług zapadły, lecz i ten, którego termin płatności jeszcze nie nadszedł. Urząd rozjemczy może uchylić możność spłaty długu papierami wartościowemi, o ile dług powstał z tytułu naprawienia szkody, względnie, o ile uwzględniając położenie majątkowe zarówno dłużnika, jak i wierzyciela, uzna, że zdolność płatnicza i stosunki majątkowe dłużnika pozwalają mu dług uiścić gotowizną.

Zaznaczaliśmy wyżej, że rozporządzenie to nie dotyczy instytucyj kredytu zorganizowanego, lecz już tu spotykamy się z pierwszym wyjątkiem od tej zasady. Minister bowiem Skarbu w drodze rozporządzeń może oznaczać papiery wartościowe, któremi w ciągu trzech lat od daty wejścia w życie omawianego przez nas dekretu, będzie można spłacać długi zaciągnięte i wobec rynku zorganizowanego, przyczem rozporządzenia te ustalą kursy, zasady, oraz wszelkie inne warunki, na których wierzyciele (a między innemi i k. k. o.) będą obowiązani przyjmować te papiery (art. 16).

Konwersja długów rolniczych na kredyt długoterminowy w listach zastawnych.

Rozporządzenie umożliwia konwersję długów rolniczych na pożyczki w 4½% listach zastawnych, umarzalnych w okresie do lat 55. Konwersja na listy zastawne może być zastosowana dla długów:

w gospodarstwach grupy A i B — mieszczących się w 50% szacunku nieruchomości;

w gospodarstwach grupy C o obszarze do 2.000 ha — do długów mieszczących się w 40% szacunku;

w pozostałych gospodarstwach grupy C — dla długów mieszczących się zasadniczo w 30% szacunku nieruchomości. W dwóch ostatnich wypadkach Minister Skarbu może podwyższać procenty szacunku do 50% szacunku nieruchomości.

Do dokonywania konwersji uprawnione będą instytucje kredytu długoterminowego, które oznaczy Minister Skarbu w drodze rozporządzeń; też instytucje będą przeprowadzały szacunki nieruchomości, według zrewidowanych i zatwierdzonych przez Ministra Skarbu regulaminów szacunkowych.

Z wnioskiem o konwersję można wystąpić w ciągu lat trzech od daty wejścia w życie niniejszego rozporządzenia. Uprawnionym do składania w tym przedmiocie wniosku jest zarówno dłużnik, jak i wierzyciel. Konwersję przeprowadza się bez zgody niższych wierzycieli hipotecznych. Wniosek o konwersję można złożyć nawet co do długu niezahipotekowanego, jeśli tylko istnieją warunki, umożliwiające zapisanie pożyczki w listach zastawnych na odpowiedniem miejscu hipotecznem. Długi wobec instytucyj kredytu zorganizowanego mogą być skonwertowane bez ich zgody, jedynie w wypadkach, które określi rozporządzenie Ministra Skarbu.

Jeżeli na nieruchomości są zahipotekowane wierzytelności nie rolnicze, bądź powstałe po dniu 1 lipca 1932 r., bądź inne długi niepodlegające konwersji, a uniemożliwiające zapisanie pożyczki w listach zastawnych na pierwszym numerze hipotecznym, wierzyciele tych hipotek mają do wyboru, albo poddać swą wierzytelność konwersji, albo ustąpić pierwszeństwa hipotecznego. Obowiązek ten nie istnieje, gdyby wskutek ustąpienia pierwszeństwa, wierzytelność nie mieściła się w granicach 50% szacunku nieruchomości. Dotyczy to również wypadku, gdy wierzycielem jest instytucja kredytu zorganizowanego, jeżeli jednak instytucja kredytowa ustępuje pierwszeństwa, to jednocześnie winna zawrzeć z dłużnikiem co do tej wierzytelności układ konwersyjny na zasadach podanych w ustawie o Banku Akceptacyjnym.

Prawo dłużnika do skonwertowania długu w listach zastawnych może być uchylone orzeczeniem urzędu rozjemczego, jeżeli dług powstał z tytułu odszkodowania, względnie, gdy urząd rozjemczy, uwzględniwszy sytuację majątkową zarówno dłużnika, jak i wierzyciela, przyjdzie do przekonania, że zdolność płatnicza i możliwości gospodarcze dłużnika pozwalają mu uiścić dług gotowizną.

Kwestji natury proceduralnej omawiać nie będziemy. Zaznaczamy tylko, że decyzja w sprawie udzielenia pożyczki w listach zastawnych zależy od swobodnego uznania instytucji kredytu długoterminowego, która o mającej nastąpić konwersji powiadomi listami poleconemi wszystkich wierzycieli, figurujących w wykazie hipotecznym, ze wskazaniem sumy mającej być przyznanej pożyczki, terminu i miejsca sporządzenia aktu konwersji przed notarjuszem i pouczeniem o środkach prawnych, służących wierzycielom, tudzież skutkach niestawiennictwa. Skutki zaś niestawiennictwa i niewniesienia sprzeciwu co do mającej nastąpić konwersji polegają na tem, że osoby, które nie zgłoszą się, lub nie ustąpią pierwszeństwa hipotecznego, będą uważane za zgadzające się na dokonanie konwersji ich należności. Niezależnie od listownego powiadomienia, instytucja kredytu długoterminowego zamieści jednorazowe ogłoszenie w obranem przez siebie piśmie o mającym nastąpić akcie konwersji.

Wydział hipoteczny uskutecznia podział listów zastawnych między wierzycieli. Po uprawomocnieniu się decyzji wydziału hipotecznego, zatwierdzającej akt konwersji, instytucja kredytu długoterminowego wypłaci w swem biurze odpowiednie sumy w listach zastawnych i gotowiźnie osobom, wymienionym w prawomocnej decyzji, ustalającej podział. Sumy niższe od najdrobniejszego odcinka listów zastawnych wypłaca się gotowizną. Spłacie listami zastawnemi oprócz kapitału ulegają także nieuiszczone odsetki, w kwocie nie wyższej jednak niż 12% kapitału spłacanego; wierzyciel może wszakże odmówić przyjęcia zapłaty w listach zastawnych odsetek, należnych za czas po dniu 1 listopada 1934 r. Listy zastawne mają być przyjmowane przez wierzycieli al pari (po kursie nominalnym).

W związku z rozszerzeniem możliwości emisyjnych instytucyj kredytu długoterminowego, Minister Skarbu uzyskał szereg uprawnień do unormowania w drodze rozporządzeń całego rynku listów zastawnych.

Rozłożenie spłaty i obniżenie oprocentowania długów z mocy samego prawa.

Ulgi te odnoszą się do długów rolniczych posiadaczy gospodarstw grupy A. i B., przyczem, jeśli chodzi o gospodarstwa grupy B., obdłużone powyżej 75% szacunku, urząd rozjemczy może uchylić wobec posiadacza takiego gospodarstwa zastosowanie przewidzianych ulg. Ulgi wypływają z samego prawa, bez potrzeby uzyskiwania decyzji urzędu rozjemczego. Polegają one: 1) na rozterminowaniu należności na 28 rat półrocznych, płatnych 1 kwietnia i 1 października każdego roku, poczynając od 1 kwietnia 1935 r., oraz na 2) obniżeniu oprocentowania do 3% w stos. roczn. Rozłożeniu na raty z samego prawa ulegają długi, choćby ich terminy płatności zostały ustalone układami lub orzeczeniami urzędów rozjemczych. Łącznie z kapitałem ulegają rozterminowaniu zaległe odsetki, prowizje i inne koszty. Należne od dnia 1 listopada 1934 r. odsetki obniża się do 3% nawet w tych wypadkach, gdzie urząd rozjemczy wydał już w tej sprawie orzeczenie. W ciągu trzech lat od daty wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, dłużnik ma prawo przedterminowo dług uregulować, z tem, że zapłata gotówkowa będzie umarzać dług w wysokości 150% zapłaconej sumy. Jest to forma redukcji długu. Dokonaną zapłatę zarachowuje się na cały dług, nie zaś na poszczególne raty.

W przypadkach gdy: 1) urząd rozjemczy, uwzględniając położenie majątkowe zarówno dłużnika, jak i wierzyciela, uzna że zdolność płatnicza i możliwości gospodarcze dłużnika pozwalają mu uiścić dług na warunkach korzystniejszych dla wierzyciela, 2) dług powstał z tytułu odszkodowania, 3) dłużnik pogorsza zabezpieczenie rzeczowe, lub w inny sposób zmniejsza bezpieczeństwo wierzycieli — urząd rozjemczy może: a) orzec natychmiastową spłatę długu, b) ustalić spłatę w terminach krótszych, c) podwyższyć oprocentowanie, jednak nie wyżej jak do 4½% w stos. roczn., d) zmniejszyć, lub uchylić ulgi, przewidziane przy spłatach przedterminowych. Niespłacenie przez dłużnika dwóch kolejno po sobie następujących rat wraz z płatnemi przy nich odsetkami, powoduje, że dług staje się natychmiast płatnym. Dla właścicieli gospodarstw grupy A. jednak o tyle, o ile wysokość rat została ustalona przez urząd rozjemczy, jego przewodniczącego lub sąd. Urząd rozjemczy może jednak uchylić powyższe skutki, o ile niezapłacenie rat powstało bez winy dłużnika.

Przewidziane powyżej ulgi, rzecz prosta, nie wykluczają bynajmniej możności zapłaty długu papierami wartościowemi, bądź konwersji należności na pożyczkę w listach zastawnych.

Ulgi przyznawane przez urzędy rozjemcze.

Urząd rozjemczy orzeczeniem swojem może przyznawać ulgi rozumie się tylko dla tych posiadaczy gospodarstw wiejskich, dla których ulgi nie następują z samego prawa, a więc dla posiadaczy gospodarstw kategorji C., oraz dzierżawców rolnych. Urząd rozjemczy może: 1) ustalić termin, lub terminy spłaty długu, także z rozłożeniem na raty, na okres czasu nieprzewyższający 14 lat, 2) obniżyć oprocentowanie długu nie niżej jednak, jak na 3%, lecz nie wyżej jak na 4½% w stosunku rocznym. Ulgi te nie mogą mieć zastosowania do posiadaczy gospodarstw rolnych grupy B., względem których uchylono zastosowanie ulg z samego prawa, oraz do długów posiadaczy gospodarstw grupy C., jeżeli dług przewyższa:

a) w gospodarstwach o obszarze od 500 do 1.000 ha — 50% szacunku,

b) w gospodarstwach o obszarze od 1.000 do 2.000 ha — 40% szacunku,

c) w gospodarstwach powyżej 2.000 ha — 30% szacunku.

Pozatem urząd rozjemczy władnym jest:

1) jeżeli wierzyciel pobrał w jakiejbądź formie korzyści majątkowe wyższe, niż przez prawo dozwolone — zarachować na poczet długu kwoty nadebrane za okres od 1 stycznia 1927. Jeżeli wskutek tego zarachowania okaże się, że dłużnik nie tylko pokrył dług w ten sposób, lecz posiada u wierzyciela nadwyżkę, może dochodzić od niego pretensji na drodze sądowej;

2) zmniejszyć pretensję wierzyciela z tytułu wszelkich kosztów sądowych do 20% zasądzonych sum z tytułu kapitału i odsetek. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy koszty te wzrosły wskutek złośliwego działania dłużnika;

3) orzec za nieistniejące umowy dzierżawy, przedwstępne umowy sprzedaży, lub umowy sprzedaży nieruchomości ziemskiej, zawarte dla zabezpieczenia, lub spłacenia kredytu, jeśli z okoliczności sprawy domniemywać można, że wierzyciel udzielił kredytu w zamiarze uzyskania posiadania tej nieruchomości;

4) obniżyć, stosownie do zmienionych warunków ekonomicznych, długi z tytułu działów rodzinnych i spadkowych, dokonanych w odniesieniu do gospodarstw wiejskich w okresie od 1 stycznia 1926 r. do dnia 1 lipca 1932 r.;

5) takież prawo przysługuje urzędowi rozjemczemu odnośnie powstałych w tym okresie długów z tytułu niespłaconej reszty ceny kupna nieruchomości ziemskiej;

6) orzec zmniejszenie nadmiernego czynszu dzierżawnego na okres nie dłuższy niż 24 miesiące. Zmniejszenie to może również dotyczyć zaległego czynszu za okres lat gospodarczych 1932/33 i 1933/34;

7) orzec na wniosek każdej zainteresowanej osoby o pozorności czynności prawnej, stanowiącej tytuł zabezpieczeń hipotecznych na nieruchomości ziemskiej, lub zarządzić wykreślenie z wykazu hipotecznego odpowiednich wpisów. Dotyczy to również pozornych umów dzierżawnych;

8) ograniczyć odpowiedzialność za dług poręczycieli, w wypadku, gdy główny dłużnik daje zabezpieczenie hipoteczne w granicach 75% wartości nieruchomości, do sumy długu hipoteką nieobjętej;

9) ustanowić na wniosek poręczyciela zabezpieczenie długu na nieruchomości dłużnika głównego.

Urząd rozjemczy może orzekać także w przypadkach, gdy dług nie jest jeszcze płatny.

Postępowanie układowe i likwidacyjne.

Przewidziane jest ono dla posiadaczy gospodarstw wiejskich grupy B. i C., jeżeli ich zadłużenie w stosunku do wartości majątku przewyższa: w gospodarstwach grupy B.—75%, w gospodarstwach grupy C. o obszarze od 500 do 1.000 ha — 50%, o obszarze od 1.000 do 2.000 ha — 40% i o obszarze powyżej 2.000 ha — 30%.

Do orzekania w sprawach postępowania układowego i likwidacyjnego powołany jest urząd rozjemczy w specjalnym składzie.

Postępowaniu układowemu i likwidacyjnemu podlegają również należności państwa i samorządów, instytucyj ubezpieczeń społecznych oraz instytucyj kredytu zorganizowanego.

Otwarcie postępowania układowego może nastąpić na wniosek: 1) dłużnika, 2) wierzyciela, który przedstawi tytuł wykonawczy, 3) władzy skarbowej, jeśli dłużnik zalega z płaceniem podatków i opłat państwowych lub innych zobowiązań publiczno - prawnych conajmniej za okres jednego roku.

W ciągu dwóch miesięcy od daty otrzymania wniosku urząd rozjemczy wyda decyzję o otwarciu postępowania układowego, względnie o odrzuceniu wniosku, przyczem, jeśli wniosek jest oczywiście nieuzasadniony, decyzje wydaje się nawet bez przesłuchania stron. Urząd rozjemczy odrzuci wniosek jeśli uzna: 1) że niema podstaw prawnych do otwarcia postępowania układowego, 2) że wierzytelność wnioskodawcy może być zaspokojona bez przeprowadzenia postępowania układowego i 3) jeżeli wartość gospodarstwa wiejskiego dłużnika nie przewyższa ⅓ szacunku całego jego majątku i dłużnik podlega przepisom o normalnem postępowaniu upadłościowem.

W orzeczeniu o otwarciu postępowania układowego, urząd rozjemczy wyznaczy dłużnikowi i wierzycielom okres nie dłuższy, niż 6 miesięcy dla powzięcia uchwały w sprawie zawarcia układu, pod rygorem likwidacji gospodarstwa dłużnika. O otwarciu postępowania układowego urząd rozjemczy ogłosi w gazecie urzędowej i w jednym z poczytnych dzienników, oraz wpisze ostrzeżenie w księgach hipotecznych. Od chwili otwarcia postępowania układowego kroki egzekucyjne przeciw dłużnikowi ulegają zawieszeniu. Równocześnie z otwarciem postępowania układowego przewodniczący urzędu rozjemczego mianuje jednego lub kilku nadzorców dla sprawowania nadzoru nad zarządem majątku dłużnika, oraz dla załatwienia czynności przedwstępnych, poprzedzających układ. Główną taką wstępną czynnością jest sprawdzenie wierzytelności, które wierzyciele winni zgłosić w terminie oznaczonym przez nadzorcę wraz z przedstawieniem odpowiednich dowodów. Wierzyciele osobiści, którzy nie zgłoszą w terminach swych roszczeń, narażają się na utratę prawa wpisania na listę wierzycieli. Wpisanie wierzyciela na listę, uprawnia go do brania udziału w postępowaniu układowem i określa sumę, z którą może uczestniczyć w zgromadzeniu wierzycieli.

Projekt układu może przewidywać:

1) odroczenie terminów płatności lub rozłożenie na raty sumy długu;

2) zmniejszenie sumy długu i jego oprocentowania;

3) parcelację całości lub części majątku;

4) spłatę długów listami zastawnemi;

5) przejęcie przez wierzycieli oznaczonego obszaru gospodarstwa dłużnika na pokrycie całości lub części długu;

6) sprzedaż całości lub części majątku z wolnej ręki;

7) segregację długów hipotecznych;

8) rozwiązanie umowy dzierżawnej w całości lub w części, jeżeli nieruchomość dłużnika jest wydzierżawiona;

9) zabezpieczenie wykonania układu.

Projekt układu nie może zawierać żadnych postanowień w stosunku do jakichkolwiek należności instytucyj kredytu długoterminowego bez zgody tych instytucyj. Tak samo nie może bez zgody wierzycieli nastąpić obniżenie należności publiczno-prawnych, oraz należności z tytułu umowy o pracę. Postanowienia układu mogą przewidywać warunki różne dla poszczególnych kategoryj wierzytelności w zależności od stopnia ich zabezpieczenia.

Najpóźniej w ciągu 6 tygodni od ostatecznego terminu sprawdzenia wierzytelności, nadzorca w porozumieniu z przewodniczącym urzędu rozjemczego ustali termin zebrania wierzycieli.

Układ dochodzi do skutku na mocy uchwały zgromadzenia wierzycieli, powziętej większością 3/5 oddanych głosów, jeżeli wypowie się za nim conajmniej 1/4 obecnych wierzycieli. Każdy wierzyciel rozporządza ilością głosów zależną od wysokości jego należności oraz współczynnika przyznanego tej kategorji wierzycieli, do której należy.

Układ winien być zatwierdzony przez urząd rozjemczy, który odmówi zatwierdzenia o ile:

a) projekt układu w całości lub części jest niezgodny z przepisami prawa,

b) zauważy w postępowaniu układowem zasadniczej natury uchybienie proceduralne,

c) jeżeli urząd uzna, że nie zostały wykorzystane możliwości parcelacji.

Jeżeli w terminie oznaczonym do zawarcia układu, układ nie został zawarty, względnie nie uzyskał wymaganego zatwierdzenia lub został unieważniony, urząd rozjemczy orzeknie o wszczęciu postępowania likwidacyjnego. Likwidacja przymusowa odbywa się przez sprzedaż nieruchomości wchodzących w skład gospodarstwa wiejskiego w drodze egzekucji.

Wysokość ceny wywołania powinna obejmować należności uprzywilejowane, oraz należności instytucyj kredytu długoterminowego; nie może być jednak niższa od sumy stanowiącej 50% szacunku gospodarstwa będącego przedmiotem likwidacji w pierwszym terminie, a 30% tegoż szacunku w drugim terminie licytacji. Cena przybicia niepokryta przez rękojmię licytacyjną może być uiszczona przez nabywcę w ciągu 6 tygodni papierami wartościowemi, które oznaczy rozporządzenie Ministra Skarbu. Skarbowi Państwa i Państwowemu Bankowi Rolnemu przysługuje w terminie trzytygodniowym prawo pierwokupu.

Jeżeli licytacja w pierwszym terminie nie dojdzie do skutku, Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może w ciągu miesiąca od terminu wyznaczonej licytacji orzec przejęcie na własność państwa całości likwidowanych nieruchomości ziemskich dłużnika. Wynagrodzenie za przejęte nieruchomości ziemskie wypłaca się w obligacjach 3% państwowej renty ziemskiej według kursów, które ustalać będzie rozporządzenie Ministra Skarbu.

Przepisy końcowe.

Powołuje się do życia Centralne Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych. Odpowiednikami jego będą wojewódzkie biura do spraw finansowo-rolnych do których ma należeć kontrola nad powiatowemi urzędami rozjemczemi, opiniowanie w sprawach finansowo-rolnych, ustalanie listy rzeczoznawców i nadzorców, udzielanie informacyj osobom zainteresowanym i t. p.

Do orzekania w sprawach posiadaczy gospodarstw wiejskich grupy A. — są powołane powiatowe urzędy rozjemcze, dla gospodarstw zaś grupy B. i C. — wojewódzkie urzędy rozjemcze.

Upoważnia się Ministra Sprawiedliwości do ustalenia w drodze rozporządzenia uproszczonego sposobu ustanawiania zabezpieczenia rzeczowego na nieruchomościach ziemskich, nie posiadających uregulowanej hipoteki. Wreszcie przewiduje się możliwość ulg w opłatach stemplowych od czynności, wypływających z omawianego rozporządzenia.

II.

Jest to rozporządzenie podstawowe. Odnosi się ono głównie do rynku niezorganizowanego, lecz, jak mogliśmy się przekonać, w dużej mierze zazębia się o interesy instytucyj kredytu zorganizowanego. Dla tych instytucyj o nie mniejszem znaczeniu jest następny dekret, opublikowany w tymże samym Dzienniku Ustaw **w sprawie zmiany ustawy z dnia 24 marca 1933 r. o ułatwieniach dla instytucyj kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych**, zmieniający podstawy uporządkowania długów rolniczych przy pomocy Banku Akceptacyjnego.

Główne zmiany i uzupełnienia są następujące:

1) Ustanawia się konieczność zawierania układu na piśmie, co zresztą jest samo przez się zrozumiałe, przyczem układ konwersyjny winien opiewać na walutę polską, zgodnie zresztą z rozporządzeniem o wierzytelnościach w walutach zagranicznych. Ustala się przytem, co już wynikało z dotychczasowych instrukcyj Banku Akceptacyjnego, że zawarcie układu, zmiany w jego treści i t. p. nie powodują odnowienia pierwotnych zobowiązań.

2) Podwyższa się maksymalną granicę pomocy Skarbu Państwa dla instytucyj zawierających układy z pierwotnej sumy 75 miljonów złotych do 150 miljonów złotych. Podwyższa się również gwarancję Skarbu Państwa za zobowiązania Banku Akceptacyjnego z 75 do 120 miljonów złotych, przyczem nie uwzględnia się w tem zobowiązań Banku z tytułu emitowanych przezeń obligacyj, które zaopatrzone są specjalną gwarancją Skarbu Państwa.

3) Dotychczasowa ustawa o Banku Akceptacyjnym przewidywała pomoc ze strony Skarbu Państwa dla instytucyj kredytowych tylko w formie pokrycia 50% strat na kapitale pożyczonym. Wprawdzie rozporządzenie wykonawcze poszło dalej, ustalając pomoc z tytułu obniżenia dłużnikom odsetek. Stan ten uzyskał obecnie sankcję ustawy.

4) Rozszerza się zakres operacyj Banku Akceptacyjnego. W szczególności przyznaje mu się prawo emitowania własnych obligacyj, gwarantowanych przez Skarb Państwa, które służyć będą dla przejmowania wierzytelności rolniczych instytucyj kredytowych. Wysokość emisji nie może przekraczać 100 miljonów złotych. Bliższe szczegóły, dotyczące zasad emisji, jak np. zabezpieczenia obligacyj, umarzania i oprocentowania, tudzież warunki dokonywania operacyj temi obligacjami, ustalać będzie Minister Skarbu w drodze rozporządzeń.

5) Ustala się dla Banku Akceptacyjnego ustawowe prawo zastawu na wierzytelnościach i ich zabezpieczeniach, służących za podkład zawartych przez instytucje wierzycielskie układów konwersyjnych. Wierzytelności te, jak również ich zabezpieczenia mają być wciągnięte do specjalnego rejestru Banku Akceptacyjnego, którego sposób prowadzenia określi Minister Skarbu w drodze rozporządzeń. Prawo zastawu odnośnie zabezpieczeń hipotecznych winno być na żądanie Banku Akceptacyjnego ujawnione w księgach hipotecznych.

6) Księgom i pismom urzędowym Banku Akceptacyjnego nadaje się moc dowodową dokumentów publicznych. Przyznaje się Bankowi Akceptacyjnemu prawo dochodzenia pretensji zarówno w stosunku do dłużnika, jak i instytucyj wierzycielskich w drodze administracyjnej.

7) Do nabywców nieruchomości wystawionych na licytację przez Bank Akceptacyjny nie będą stosowane żadne ograniczenia, z wyjątkiem ograniczeń przewidzianych dla cudzoziemców.

8) Jeżeli instytucja wierzycielska korzysta z pomocy Banku Akceptacyjnego za pośrednictwem innej instytucji, to w stosunku do tej instytucji pośredniczącej Bank Akceptacyjny zachowuje wszelkie uprawnienia tak, jak w stosunku do głównego dłużnika, czy do instytucji wierzycielskiej.

9) Zwalnia się Bank Akceptacyjny od wszelkich podatków państwowych i samorządowych, jakoteż od opłat stemplowych od pokwitowań i świadectw, z wyjątkiem podatku od nieruchomości i podatku gruntowego.

10) Zwalnia się od opłat stemplowych następujące pisma:

a) dotyczące założenia Banku Akceptacyjnego i powiększenia jego kapitału zakładowego;

b) stwierdzające układy konwersyjne, ustanowienie zastawu, hipoteki lub poręczenia dla wierzytelności układem objętych, oraz pisma stwierdzające nowację tych wierzytelności;

c) obligi, stwierdzające zobowiązania Banku Akceptacyjnego i zobowiązania wobec Banku Akceptacyjnego, względnie pisma, stwierdzające ustanowienie na jego rzecz zastawu lub hipoteki;

d) traty Banku Akceptacyjnego;

e) stwierdzające przelew wierzytelności układem objętej na rzecz Banku Akceptacyjnego, Banku Rolnego, czy innej instytucji przez Bank Akc. wskazanej.

11) Upoważnia się Ministra Skarbu do całkowitego lub częściowego zwolnienia od opłat sądowych i hipotecznych czynności związanych z akcją konwersyjną, tudzież do obniżenia wynagrodzenia notarjuszów i pisarzy hipotecznych za te czynności.

12) Przewiduje się ułatwienia dla osób niepiśmiennych przy wystawianiu skryptów dłużnych w związku z zawieraniem układu konwersyjnego.

13) **W stosunku do gospodarstw grupy A. i B. (patrz wyżej) na instytucji wierzycielskiej ciąży obowiązek zawarcia układu konwersyjnego**, z tem, że w odniesieniu do gospodarstw grupy B. obowiązek ten ustaje, o ile zadłużenie jego posiadacza przewyższa 75% szacunku gospodarstwa. Urząd rozjemczy w tych wypadkach na wniosek dłużnika wydaje postanowienie o wstrzymaniu egzekucji prowadzonej przez instytucję wierzycielską. Dłużnik jednak obowiązany jest dokonywać spłaty kapitału i odsetek w wysokości, jaka wypadnie dla danej kategorji dłużników.

Jeżeli istnieją objektywne warunki do zawarcia układu, a zawarcie tego układu nie dochodzi do skutku, Komitet Konwersyjny na wniosek dłużnika bądź wierzyciela, ustalać będzie, z czyjej winy nie zawarto układu. Jeśli okaże się wina dłużnika, może go komitet konwersyjny pozbawić dobrodziejstw, wypływających z omawianego rozporządzenia; jeśli zaś układ nie dochodzi do skutku z winy instytucji wierzycielskiej — będą miały do dłużnika zastosowanie przepisy działu V rozporz. o uporządkowaniu wierzytelności rolniczych (o którem powyżej mówiliśmy) t. zn. wierzytelność z samego prawa rozkładać się będzie na lat 14 przy oprocentowaniu w wysokości 3% w stos. roczn. Komitet Konwersyjny przy stwierdzeniu okoliczności sprawy oprzeć się może na opinji urzędu rozjemczego.

14) Żadne umowy (choćby to nawet były układy już zawarte) ne stoją na przeszkodzie do stosowania przepisów omawianego rozporządzenia. Umowy sprzeczne z niniejszem rozporządzeniem są nieważne.

15) Upoważnia się Ministra Skarbu do określenia w drodze rozporządzeń zmian warunków układów zawartych przed dniem 1 grudnia 1934 r. Do tego czasu, w myśl okólników Banku Akceptacyjnego mogą być jeszcze zawierane układy na dawnych zasadach.

Bliższe szczegóły, dotyczące oprocentowania wierzytelności objętych układem konwersyjnym, terminów spłat, i innych warunków układu, zostaną ustalone w rozporządzeniu wykonawczem, to też narazie trudno przewidzieć wszelkie szczegóły, jakie mogłyby Kasy interesować.

III.

Dwa pozostałe rozporządzenia mają już mniejsze dla Kas znaczenie. Rozporządzenie **o ulgach w spłacie długów posiadaczy gospodarstw wiejskich oraz przedsiębiorstw i instytucyj rolniczych w bankach państwowych** przewiduje utworzenie w Banku Gospodarstwa Krajowego oraz w Państwowym Banku Rolnym Funduszu Oddłużenia, a to w celu konwersji i uporządkowania długów wobec tych instytucyj zaciągniętych przez posiadaczy gospodarstw wiejskich, spółdzielni rolniczych oraz instytucyj **kredytowych z tytułu kredytów udzielonych rolnikom**, przedsiębiorstw związanych z rolnictwem oraz organizacyj rolniczych. Z funduszu oddłużenia Banki Państwowe będą mogły dokonywać częściowych lub całkowitych umorzeń należności, na warunkach określonych przez Ministra Skarbu. Specjalne ulgi przewiduje się dla spółek wodnych, oraz dłużników z tytułu udzielonych pożyczek w listach zastawnych banków państwowych i obligacjach meljoracyjnych Państwowego Banku Rolnego.

Ostatnie wreszcie rozporządzenie **o obniżeniu zadłużenia gospodarstw rolnych z tytułu należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej** przewiduje częściowe lub całkowite skreślenie niektórych należności rolników wobec wspomnianego Funduszu.

Przedłużenie moratorjum hipotecznego.

Ustawą z dn. 29 marca 1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych (Dz. Ust. R. P. Nr. 25, poz. 213) przewidziano daleko idące ulgi dla wierzytelności hipotecznie zabezpieczonych, polegające na: 1) obniżeniu odsetek należnych po dniu 1 kwietnia 1933 r. do 6% w stosunku rocznym, oraz 2) wprowadzeniu czasowego moratorjum, podczas trwania którego spłata kapitału wierzytelności zabezpieczonych hipoteką umowną, oraz spłata kapitału długów gruntowych nie mogła być wymagana. Niedopuszczalną również w tym czasie była egzekucja kapitału wierzytelności. Przewidziany termin wspomnianego moratorjum upływał z dniem 1 października r. b. Jednak rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24 października r. b. (Dz. Ust. R. P. Nr. 94, poz. 845) przedłuża ten termin na dalszy okres jednego roku, t. j. do dnia 1 października 1935 r.

Zaznaczyć wypada, że przepisy wspomnianych aktów ustawodawczych dotyczą tylko kredytów zaciągniętych na rynku niezorganizowanym. Wierzytelności hipoteczne instytucyj kredytu zorganizowanego, a w ich liczbie i komunalnych kas oszczędności ograniczeniom tym nie podlegają. Nie podlegają tym ograniczeniom również wszelkie wierzytelności hipoteczne powstałe po dn. 1 lipca 1932 r.

Zmiana rozporządzenia Ministra Skarbu o obrocie Pożyczką Narodową.

Na zasadzie rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 27 listopada 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 105, poz. 941), dopuszczono do spłaty zobowiązań obligacjami Pożyczki Narodowej także te osoby, które na zasadzie przelewu, dokonanego za zgodą Komisarza Generalnego Pożyczki Narodowej, otrzymały obligacje 6% Poż. Nar.

OKÓLNIKI WŁADZ NADZORCZYCH

Okólnik Ministerstwa Skarbu w sprawie nadzoru na Komun. Kasami Oszczędności.

W dniu 14 grudnia 1934 r. wydało Ministerstwo Skarbu do wszystkich Izb Skarbowych, Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego i wszystkich Urzędów Skarbowych, pismo L. D. II. 23789/4/34 treści następującej:

„Władzą nadzorczą nad komunalnemi kasami oszczędności w myśl art. 71 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 95, poz. 860) jest Minister Skarbu, działający w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych. W myśl tego postanowienia nadzór nad całokształtem działalności komunalnych kas oszczędności sprawować będzie Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych bezpośrednio, a nie za pośrednictwem Izb Skarbowych i Urzędów Skarbowych. Związki komunalnych kas oszczędności, wymienione w art. 93, otrzymały na podstawie art. 79 pkt. 1 i 2 powołanego wyżej rozporządzenia uprawnienia rewizyjne i kontroli działalności komunalnych kas oszczędności oraz uprawnienia do wydawania obowiązujących te Kasy wskazań porewizyjnych.

Jednocześnie w związku z napływającemi zażaleniami komunalnych kas oszczędności, że niektóre Urzędy Skarbowe żądają od tych Kas okazania ksiąg i dokumentów dotyczących wkładów i depozytów w celach wykorzystania tych danych przy wymiarze podatków, wyjaśniam, że zgodnie z § 3 art. 39, poz. 346) żądanie informacji, jak i badanie ksiąg przez Urzędy Skarbowe w odniesieniu do wkładu poszczególnego wkładcy może jedynie nastąpić w przypadkach wyjątkowych na pisemne zarządzenie Ministra Skarbu.

Minister Skarbu
(—) Wł. Zawadzki.

Kronika Krajowa

Zjazd przedstawicieli K. K. O. Zw. Poznańskiego w Toruniu.

W dniu 7 grudnia b. r. odbył się w Toruniu, pod przewodnictwem Prezesa Komunalnego Związku Kredytowego p. Prezydenta L. Barciszewskiego, IV Ogólny Zjazd przedstawicieli komunalnych kas oszczędności województwa poznańskiego i pomorskiego. W zjeździe wzięło udział ponad 100 osób. Obecny był przedstawiciel Min. Skarbu p. radca M. Stępniewicz, przedstawiciele obu władz wojewódzkich, samorządów, banków państwowych. Z ramienia Związku K. K. O. w Warszawie wziął udział p. Dyr. J. Rożkowski.

Otwarcia zjazdu dokonał p. Prezydent Barciszewski, witając obecnych przedstawicieli władz i instytucyj oraz zebranych delegatów, poczem sprawozdanie Dyrekcji Związku przedstawił p. Dyr. T. Adamczewski.

Referaty wygłoszono następujące:

1) „Nowa ustawa o K. K. O." — ref. p. Wice-dyr. K. Słomski,

2) „Nowe dekrety dot. oddłużenia w rolnictwie i samorządach, w odniesieniu do K. K. O." — ref. p. Dr. Z. Witkowski,

3) „Rola kierowników K. K. O. w świetle obecnych przepisów" — ref. p. Dyr. J. Jenek,

4) „Szkolne Kasy Oszczędności" — ref. p. Dr. Kuźnar.

Wreszcie po zamknięciu oficjalnem Zjazdu wygłoszony został jeszcze jeden referat dla interesujących się:

5) „System przebitkowy książkowości w K. K. O." — ref. p. insp. Englert.

Duże zainteresowanie wywołał m. i. b. ciekawy referat p. Jenka o roli dyrektorów, wygłoszony z dużym temperamentem i znajomością stosunków.

Dyskusja obracała się głównie dokoła nowych ustaw i spraw z niemi związanych.

Zjazd odbywał się w salach „Dworu Artusa", gdzie Kasy miejscowe wydały dla uczestników Zjazdu śniadanie. Tamże odbył się po zakończeniu Zjazdu wspólny obiad.

Nowe placówki oszczędnościowe.

W dniu 1 grudnia r. b. nastąpiło uroczyste przeniesienie do Wołomina seidziby Komunalnej Kasy Oszczędności pow. Radzymińskiego, mieszczącej się dotychczas w Radzyminie. Poświęcenia nowego lokalu, w obecności delegatów Związku K. K. O. w Warszawie, przedstawicieli samorządu powiatowego i miejskiego oraz miejscowego społeczeństwa, dokonał Ks. Leon Jackowski. Następnie p. starosta St. Morawski omówił rolę Kasy w życiu gospodarczem jednostki samorządowej i wskazał na cele, do których realizacji K. K. O. zostały powołane. Życzenia nowej placówce złożyli: imieniem Związku K. K. O. — p. inspektor Świderski oraz w imieniu m. Wołomina — p. burmistrz Cichecki.

Lokal Kasy, aczkolwiek niewielki, czyni pod każdym względem dobre wrażenie.

Kasie pow. Radzymińskiego w nowej siedzibie Redakcja tą drogą przesyła najlepsze życzenia pomyślnego rozwoju.

Dodać w końcu wypada, że w dotychczasowej siedzibie Kasy, t. j. w Radzyminie pozostawiono Oddział Kasy.

* * *

W najbliższym czasie przybędą dwie nowe placówki na terenie województwa Łódzkiego, a mianowicie w Ozorkowie — oddział Komunalnej Kasy Oszczędności pow. Łęczyckiego, oraz w Bełchatowie — oddział Komunalnej Kasy Oszczędności pow. Piotrkowskiego. Wszelkie wstępne formalności wymagane dla otwarcia powyższych oddziałów (uchwały organów stanowiących związków poręczających, zatwierdzone przez władze nadzorcze) zostały już załatwione; pozostają tylko do załatwienia sprawy natury technicznej.

Pozatem Komunalna Kasa Oszczędności pow. Łódzkiego nosi się z zamiarem otwarcia w niedługim czasie swego oddziału w m. Zgierzu.

Nowe monety 2, 5 i 10 złotowe.

Na zasadzie rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 24 listopada 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 105, poz. 939), poczynając od dnia 5 grudnia 1934 r. monety srebrne wartości 2, 5 i 10 złotych bite będą według wzoru, na którego przedniej stronie widnieje głowa Marszałka J. Piłsudskiego, na drugiej stronie natomiast herb państwowy z napisem w otoku „Rzeczpospolita Polska — 1934".

Z książek i wydawnictw

Samorząd Terytorjalny. Kwartalnik, poświęcony teorji i życiu samorządu terytorjalnego pod redakcją D-ra M. Jaroszyńskiego. Zeszyt 2 i 3 za rok 1934. Wydawnictwo Związku Powiatów Rzeczypospolitej Polskiej. Warszawa, ul. Marszałkowska Nr. 81a. Str. 6 nlb. + 200.

Ostatni podwójny zeszyt kwartalnika „Samorząd Terytorjalny", który niedawno ukazał się w druku, zawiera artykuł D-ra M. Jaroszyńskiego p. t. „Przemiany samorządu pruskiego". W pracy tej omawia autor reformę samorządu w Prusach, dokonaną ustawą ustrojową i ustawą finansową z 15 grudnia 1933 r., które wprowadziły bardzo istotne, nieraz wręcz rewolucyjne zmiany w dotychczasowych podstawach organizacyjnych samorządu.

Jako drugą skolei pracę zamieszczono artykuł Kazimierza Romaniuka p. t. „Polityka kształtowania zysku w przedsiębiorstwach komunalnych", będący próbą ustalenia w tym zakresie zasadniczych wytycznych. Dział artykułowy zamyka Leon Władysław Biegeleisen pracą p. t. „Zagadnienie bezpylnego wywozu i utylizacji śmieci w miastach polskich na tle wzorów zachodnich", przedstawiającą wyczerpująco całokształt tej aktualnej kwestji.

W „Przeglądzie ustawodawstwa" Dr. M. Jaroszyński omawia wszystkie ważniejsze akty ustawodawcze w dziedzinie ustrojowej i finansowo - gospodarczej samorządu terytorjalnego, jakie ukazały się w r. 1934, włącznie z rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej z 24 października 1934 r. o poprawie gospodarki i finansów związków samorządowych, posiadającym przełomowe znaczenie w życiu samorządu terytorjalnego w Polsce. Skolei następuje „Przegląd Orzecznictwa" w opracowaniu Sędziego N. T. A. Stanisława Okulicza, rejestrujący obszernie najświeższą judykaturę Najwyższego Trybunału Administracyjnego i Sądu Najwyższego w zakresie administracji samorządowej i finansów komunalnych.

Bogaty materjał uzupełnia kronika m. in. spraw finansów i gospodarki komunalnej, z życia związków i spraw pracowników komunalnych. W przeglądzie piśmiennictwa zamieszczono recenzje naukowe szeregu najnowszych dzieł polskich, niemieckich i angielskich, wreszcie w bibljografji uwzględniono obszernie literaturę przedmiotu, zawartą w książkach i czasopismach polskich, niemieckich, francuskich i angielskich.

NADESŁANE

„Rolnik - Ekonomista", Nr. 23 zawiera artykuły: płk. dypl. S. Müllera — „Nowe rozporządzenie o rzeczowych świadczeniach wojennych"; D. Iwaszkiewicza — „Wykonanie rozporządzenia w sprawie uregulowania obrotu zwierzętami i mięsem"; S. Gryziewicza — „Rewizjonizm w polityce popierania eksportu artykułów zwierzęcych" i inż. Szcz. Miklaszewskiego — „Nowe zasady gospodarki budżetowej w izbach rolniczych". W innych działach mieszczą się sprawozdania, przegląd rynków, kronika i statystyka.

Drukarnia Samorządowego Instytutu Wydawniczego, Warszawa, ul. Dobra Nr. 28.